04/2021

ROČNÍK 5 / ČÍSLO 04 / 0,70 €
WWW.RKMAGAZIN.SK

SK

Hlas, ktorý nemlčí

RK MAGAZÍN

ISSN 2585-7916

PRÍBEH

Storočnica ružomberských skautov

→ Strana 24

REPORTÁŽ

Ružomberský cintorín

→ Strana 18

ROZHOVOR

SLOVENSKÉ MÉDIÁ KONTROLUJE Z RUŽOMBERKA

Rozprávali sme sa s vedúcim katedry žurnalistiky Pavlom Izraelom, ktorého nedávno zvolil parlament do Rady pre vysielanie a retransmisiu.

→ Strana 14

Inštitút

iRK

Inštitút RK je občianske združenie, ktorého cieľom je rozvoj mesta Ružomberok a liptovského regiónu. Hlavným cieľom Inštitútu RK je pomoc rozvoju mesta Ružomberok a vykonávať činnosti zamerané na vytvorenie koncepcie a vízie rozvoja mesta a regiónu, čomu sú podriadené aj ďalšie ciele združenia. Podporujeme aj tieto aktivity:

Fullove dni

Mestský študentský parlament

Liečebno výchovné sanatórium

Ružomberčania fotografujú

Beh na Malinné

MFK Ružomberok - ženy

Chess fest

Letný tábor

Večerný beh

Divadelné štúdio RosArt

Lezecká stena

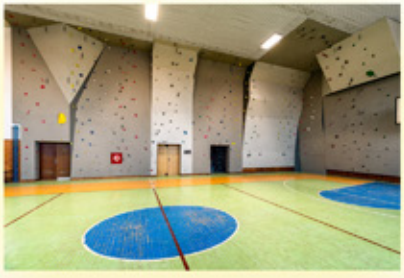

Diskusné fórum LEP

fb.com/institutrk

Robo Kolár
predseda Inštitútu RK

www.institutrk.sk

Nemávneme rukou

SPRAVODAJSTVO — 7
Dočkáme sa rozšírenia križovatky pri Mondi?

TÉMA — 11
Potemkinova dedina: Porušuje mesto pri Technických službách zákon alebo nie?

ROZHOVOR — 14
Slovenské médiá kontroluje z Ružomberka

REPORTÁŽ — 18
Miesto, kde sa prítomnosť dotýka s minulosťou

ŠPORT — 40
Trénerskému remeslu sa učí vo Fínsku

RK Magazín, 04/2021, ročník V., mesačník, 22. 04. 2021
Adresa redakcie: Madačova 1/A, 034 01 Ružomberok
Email: redakcia@rkmagazin.sk
Web: www.rkmagazin.sk
Telefón: + 421 902 812 289
Šéfredaktor: Anna Zábojníková
Redaktori: Nikola Marhefková, Juraj Brezáni
Dizajn, Grafika, web: Jaroslav Moravčík
Vydavateľ: R PRESS, s.r.o., Madačova 1/A, 034 01, Ružomberok IČO: 51 058 316
Redakčná rada: Boris Kudlička (čestný predseda), Norbert Gašaj (predseda), Ján Benčík, Robert Chmúra, Mário Kučerka, Ján Kuráň, Fedor Polóni, Alžbeta Rajtková, Ivan Rončák
Inzercia: Jaroslav Moravčík, + 421 908 595 591, inzercia@rkmagazin.sk
Predplatné: RK Magazín si môžete predplatiť v elektronickej podobe na inzercia@rkmagazin.sk
Tlač: Petit Press, a.s.
Registračné čísla: EV 5573/17, ISSN: 2585-7916
Uzávierka: 16. 04. 2021

Autorské práva ma vydavateľ. Bez písomného súhlasu vydavateľa je zakázané akékoľvek použitie časti alebo celého diela, najmä rozširovanie, rozmnožovanie, akýmkoľvek spôsobom, mechanickým alebo elektronickým, v slovenskom alebo akomkoľvek inom jazyku.

Položený smartfón na pracovnom stolíku sa zrazu rozsvieti. Cinkne notifikácia. Je to veľmi dôležitý email. Je jedno, čo práve robíme, hneď sadáme za počítač a zisťujeme viac. Pýtame sa, mailujeme, voláme, zisťujeme. Napíšeme. Skontrolujeme. Zverejníme. Aha, veď už článok svieti na našej webovej stránke. Presvedčte sa. Zatiaľ čo tak urobíte, už rozmýšľame, o čom ďalšom budeme písať...

Mnoho novinárov hovorí, že článok tak, ako rýchlo príde, tak rýchlo aj odíde do zabudnutia. My v RK Magazíne sme však presvedčení, že tomu tak nie je. Aj keď napíšeme za deň jeden, dva, možno tri články na web a do tlačeného magazínu každý mesiac niekoľko textov, nemáme pocit, že by sa na ne zabúdalo. Práve naopak. Žijú tam, kde majú. Vo vás, našich čitateľoch. Vy ste v tom celom dôležití. Bez vás by tie texty zhasli hneď. Vy naše témy zažívate na vlastnej koži, vy sa o nich s blízkymi rozprávate. Pomáhate nám už len tým, že nad vecami, o ktorých píšeme, nemávnete rukou.

Ďakujeme, že vám nie je jedno, čo sa v Ružomberku deje. Napĺňa nás to veľkou nádejou, keď nám dávate akúkoľvek spätnú väzbu a sme ešte radšej vtedy, keď sa o našich témach bavíte s ostatnými. V aprílovom čísle sme sa pozreli na Technické služby v Ružomberku, rozprávali sme sa s vedúcim Katedry žurnalistiky Katolíckej univerzity, ale písali sme aj o skautoch, cintoríne či kostole v Liptovskej Osade.

Príjemné čítanie vám želá

Juraj Brezáni
redaktor

Čo potrebujete vedieť o mestskej autobusovej doprave

Prečítajte si o spôsobe platby za lístky, vyšších zľavách na cestovnom pre seniorov, darcov krvi, ŤZP a zamestnancov papierní či o tom, ako radnica plánuje zlepšiť nástup do autobusov.

Vyše tri mesiace trvalo niekoľkokrát predlžované prechodné obdobie, počas ktorého mohli cestujúci využívať mestskú dopravu zadarmo. Stačilo nasadnúť a nechať sa odviezť. Od polovice apríla potrebujeme jazdiť už s platným cestovným lístkom. V článku sme zhrnuli najdôležitejšie informácie.

Ako platiť?

Podľa typu cestovného lístka. Po novom je zavedené krátkodobé a dlhodobé cestovné. Krátkodobé si môže cestujúci zakúpiť priamo po nástupe do autobusu na samoobslužnom zariadení. V ponuke je 30-minútový (0,60 eur) a 60-minútový (0,80 eur) lístok, ktorý zaplatí priložením dopravnej alebo platobnej karty.

O vydanie dopravnej karty je možné požiadať v eshope dopravcu na stránke www.mhdrk.sk. Vybaviť sa dá aj osobne v dopravnej kancelárii pri železničnej stanici.

Stále je možná kúpa jednorazového cestovného lístka v hotovosti u vodiča. Vyjde však drahšie. Cenovo ho znevýhodňujú práve z dôvodu, že tento spôsob platby zaberá viac času. U šoféra bude tiež predaj turistických trojdňových (3 eurá) a sedemdňových (7 eur) lístkov.

Bezhotovostná platba	Vodič	Predaj. miesto / online aplikácia	Typ cestovného lístka	Celý	Zľavnený do 50%	Zľavnený 60%	Zľavnený 70%	Zľavnený 90%
			KRÁTKODOBÉ CESTOVNÉ					
	x		Jednorazový CL u vodiča*	1,00 €	0,50 €	-	-	-
x			30-minútový lístok*	0,60 €	0,35 €	-	-	-
x			60-minútový lístok*	0,80 €	0,45 €	-	-	-
x	x		1-dňový*	3,00 €	3,00 €	-	-	-
x	x		3-dňový*	7,00 €	7,00 €	-	-	-
			DLHODOBÉ CESTOVNÉ					
x		x	15-dňový	11,00 €	5,50 €	4,40 €	3,3 €	1,1 €
x		x	30-dňový	20,00 €	10,00 €	8,00 €	6,00 €	2,00 €
x		x	90-dňový	55,00 €	27,50 €	22,00 €	16,50 €	5,50 €
x		x	Ročný (365-dňový)*	200,00 €	100,00 €	80,00 €	60,00 €	20,00 €
	x		Dovozné za batožinu (60 minútová platnosť)*	0,50 €	-	-	-	-
x				0,30 €	-	-	-	-
	x		Dovozné za psa alebo iné zviera (60 minútová platnosť)*	1,00 €	-	-	-	-
x				0,80 €	-	-	-	-

Upravené tarifné podmienky.
Foto: www.mhdrk.sk

Pri krátkodobých lístkoch funguje kreditový systém. Cestujúci si za určitú sumu na dopravnej karte nabijú kredit a za každú jazdu im stiahne platbu.

Na inom princípe funguje dlhodobé cestovné. Teda 15-dňový, 30-dňový, 90-dňový a ročný lístok. Pri tomto type lístku nezáleží na počte jázd, cestujúci môžu autobusy využívať koľkokrát chcú a ako dlho chcú. A to práve počas obdobia, na ktoré si lístok zakúpili. Dlhodobé lístky sa dajú zaobstarať v dopravnej kancelárii alebo v eshope dopravcu.

Do dvoch týždňov po skončení prechodného obdobia by mali byť vo vozidlách MAD zavedené kontroly.

Dnes je už zavedený nástup do vozidla všetkými dverami pre cestujúcich, ktorí majú zakúpené dlhodobé cestovné. Nastupujú do autobusu plynule, svoje karty (dopravné, platobné) nemusia prikladať k tarifným zariadeniam. Pre cestujúcich s kreditom na dopravnej karte, resp. tých, ktorí si budú kupovať krátkodobý lístok, platí nástup prednými dverami.

Typ lístka im zvolí vodič. Od pondelka 26. apríla už môžu nastupovať všetkými dverami, cestovné si budú sami hradiť na samoobslužnom zariadení.

V apríli tiež upravili dva spoje. Prvý ranný spoj na červenej linke č. 3 zo železničnej stanice smer Klačno/Černová pôjde o 5:04. Na zelenej linke č. 6 je zaviedli školský spoj v smere od Centra pre deti a rodiny na ulici Kalvárska o 7:33. Následne pokračuje po ulici Za Kláštorom na zastávku Galéria, kde sa napojí na svoju pôvodnú linku do Rybárpola a Hrboltovej.

Lacnejšie jazdy pre seniorov či darcov krvi

Aktuálne sú v platnosti nové tarifné podmienky, podľa ktorých môžu mestskou autobusovou dopravou jazdiť lacnejšie seniori, ťažko zdravotne postihnutí (ŤZP), darcovia krvi a zamestnanci spoločnosti Mondi SCP. Vyššie zľavy dlhodobého cestovného pre nich schválili mestskí poslanci na aprílovom zastupiteľstve.

Po novom majú seniori nad 65 rokov zľavu 60 percent. Obyvatelia nad 70 rokov, ŤZP a darcovia krvi (držitelia zlatej a diamantovej Jánskeho plakety) majú lístok lacnejší o 70 percent. Seniori starší ako 75 rokov si môžu uplatniť zľavu 90 percent. Pracovníci papierní budú cestovať za polovicu plnej sumy.

Dosiaľ mali seniori a ŤZP nárok na 50-percentnú zľavu. Štandardne za polovicu sa môžu aj naďalej prepravovať deti od 6 do 15 rokov, stredoškolskí a vysokoškolskí študenti i seniori do 65 rokov.

Zmenu cenníka pripravila radnica po rokovaniach so spoločnosťou Mondi SCP a občianskym združením Ružomberčan.

Zvýšené zľavy na cestovnom spôsobia dopravcovi Blaguss Slovakia výpadok príjmov vo výške

Po novom sa môžu v autobusoch zviezť vybrané skupiny cestujúcich lacnejšie. Poslanci chcú v budúcnosti presadiť pre seniorov bezplatnú dopravu.
Foto: Anna Zábojníková

120 – 140-tisíc eur. Radnica stratu vykryje sumou 70-tisíc eur. Mondi SCP prispeje čiastkou zatiaľ vo výške 50-tisíc eur.

Predtým, než si seniori budú môcť uplatniť vyššiu zľavu, musia navštíviť dopravnú kanceláriu. Kým doteraz tvorili jednu kategóriu, odteraz sú rozdelení do štyroch skupín. Výška zľavy je totiž odstupňovaná podľa veku a je potrebné zmeniť im profil cestujúceho.

„V dopravnej kancelárii zmenia naprogramovanie dopravnej karty tak, aby zvolený profil senior zodpovedal veku cestujúceho a tým mu bola priznaná aj vyššia zľava," informuje mesto. Pokiaľ cestujúci využíva ako dopravnú kartu svoju platobnú, môže si zmenu profilu urobiť elektronicky priamo vo svojej registrácii. Potrebné bude priložiť doklad o veku.

Upraviť profil v dopravnej kancelárii si budú musieť aj pracovníci papierní. ŤZP a darcom krvi ostáva profil rovnaký, zvýšenie zľavy im v systéme prebehne automaticky.

Pre seniorov chceli bezplatnú dopravu

Treba zdôrazniť, že vyššie zľavy platia pre dlhodobé cestovné. Krátkodobých lístkov zakúpených za kredit či hotovosť sa netýkajú. Zľava pri nich naďalej ostáva na úrovni 50 percent.

Na rokovaní mestského zastupiteľstva poslanci zmenu tarify uvítali. Poukázali však na to, že starší cestujúci sú zvyknutí nabíjať si kredit na karte. A tak približne vedia, na koľko jázd im vystačí. „Na základe komunikácie so seniormi viem, že nie sú nastavení na kúpu napríklad 15-dňového cestovného. Sú zvyknutí na kredity," predniesla poslankyňa Janka Streitová (Klub primátora).

„Uznávam, že mnoho z nich má nabitý kredit a sú zvyknutí na niečo iné. Je to ale zmena k lepšiemu. Teraz sa im jednoznačne oplatí dlhodobé cestovné. Je naším cieľom, aby cestu vnímali v čase, nie na počet jázd," reagoval Tomáš Mišovič.

Cestujúci, ktorým poslanci schválili zľavy, si budú môcť za kredit na dopravnej karte zakúpiť dlhodobé cestovné. Vkročiť pri-

tom treba opäť do dopravnej kancelárie.

Viacerí poslanci sa počas rokovania prikláňali k tomu, aby mali seniori i ŤZP mestskú dopravu úplne bezplatne. Či už všetci bez ohľadu na vek, prípadne aspoň ľudia nad 75 rokov. Argumentovali i obdobnou praxou v iných mestách.

S prípadnou stopercentnou zľavou sú podľa Mišoviča spojené technické problémy. „Ľuďom na dopravnú kartu nevieme nahrať nulový lístok. Ide o úkon, ktorý bude robiť zbytočné problémy pri vykazovaní zliav," povedal s tým, že cestujúci s 90-percentnou zľavou bude za lístok platiť symbolické sumy. Mesačný ho vyjde dve eurá, ročný 20.

Dodal, že tému môžu opätovne otvoriť ku koncu roka, keď budú mať k dispozícii už konkrétne údaje o rozsahu výpadku príjmu a fungovaní zliav. Poslanci apelovali, aby po vyhodnotení opätovne uvažovali o MHD zadarmo pre seniorov a ZŤP a dovtedy zapracovali aj na technickej stránke.

Pribudnú autobusové zálivy

Poslanec Ľubomír Kubáň tlmočil podnety občanov, podľa ktorých je na niektorých úsekoch problematický nástup do autobusov. Zaujímalo ho, kedy budú riešiť osadenie zastávok, na niekoľkých miestach sú totiž dočasné označníky. Pýtal sa tiež, či bude možná zmena prestupných bodov.

„V tomto roku budeme riešiť prístrešky spolu s prvými troma kľúčovými prestupnými uzlami. Jeden bude na ulici Hrabovská cesta oproti pumpe a Katolíckej univerzite, druhý v Baničnom a tretí na zastávke železničná stanica," avizoval Mišovič.

Dodal, že projektové dokumentáciu sa budú robiť na dva typy prístreškov a zároveň na autobusové zálivy, ktoré chýbajú. „To súvisí aj s problémom pri nástupe do vozidiel. Akékoľvek máte bezbariérové vozidlo, tak je 17 cm nad zemou a pokiaľ nie je urobené vyvýšenie chodníka alebo nástupný ostrovček, vždy musíte prekonať nejakú bariéru," vysvetlil poradca primátora pre dopravu.

Tento problém je výrazný na viacerých miestach v Ružomberku, vrátane sídliska Klačno, nástupný ostrovček chýba aj na kľúčovej prestupnej zastávke na železničnej stanici. „Ľudia nastupujú aj do autobusu, aj keď je bezbariérový, z úrovne cesty. Toto zmenia nové prestupné uzly, resp. nové zálivy a zastávky," uzavrel Mišovič.

Text: Nikola Marhefková

Ešte viac skvelého čítania na
www.rkmagazin.sk

Nájdete nás aj na facebooku:
facebook.com/rkmagazin

aj na instagrame:
instagram.com/ruzomberskymagazin/

Ďalšie číslo RK Magazínu vyjde 20.5.2021

Dočkáme sa rozšírenia križovatky pri Mondi?

Národná diaľničná spoločnosť (NDS) plánovala úpravu križovatky na Rovni už v roku 2018, no viaceré obštrukcie rekonštrukciu posunuli. Radnica dúfa, že rozšírenou križovatkou pri Mondi prejdú vodiči už na konci roka 2021.

Križovatka pri administratívnej budove spoločnosti Mondi SCP je dlhodobým problémom pre ružomberskú dopravu. Spoločne so zelenou vlnou malo byť rozšírenie tejto križovatky hlavným opatrením pre zlepšenie dopravnej situácie.

Križujú sa tu totiž tranzitné ťahy ciest I/18 a I/59, čím je križovatka vlastne určitým lievikom pre autá. „Križovatka v súčasnosti nemá takú priepustnosť vozidiel, akú by mohla mať," uviedol pre RK Magazín Tomáš Mišovič, poradca primátora Igora Čombora v oblasti dopravy. V lokalite bolo problémom odvodnenie zrážkových vôd, čo potvrdzovali aj vyjadrenia vodární či správcov sietí, ktorí nesúhlasili so zväčšením plochy cesty. „Vidím to už ako dohodnutú vec," povedal Mišovič s tým, že v súčasnosti by už nič nemalo stáť v ceste projektovaniu danej úpravy križovatky. Dohodnúť sa už len musí NDS so zhotoviteľom Združením Čebrať.Prioritne sa však rekonštrukcia tejto cesty odsúvala. V posledných týždňoch najmä kvôli problémom na diaľnici. „Netlačili sme na úpravu križovatky každý deň, mali sme trochu vážnejšie priority," povedal Mišovič s tým, že riešili najmä situáciu okolo stavebného povolenia západného portálu tunela Čebrať a precenenia úseku Hubová – Ivachnová, ktoré ešte naďalej trvá.

Cestu rozšíria o 3,5 metra

Na križovatke pribudne v smere z Liptovského Mikuláša na Banskú Bystricu jeden nový pruh. Odbočovacie pruhy budú teda do Bystrice dva. „Bude to kapacitnejšie. Na signál zelenej vlny prejde viac áut, pretože viac áut sa bude môcť

Aktuálny stav križovatky pri Mondi. Po rozšírení budú v smere z Liptovského Mikuláša dva pruhy do centra mesta a dva odbočovacie pruhy na Banskú Bystricu. Foto: Google Maps

postaviť už priamo na daný smer," vysvetlil Mišovič. Odbočovací pruh bude zároveň predĺžený na 920 metrov. Súčasťou rozšírenia križovatky bude aj úprava okolia. Pri plote závodu Mondi SCP vybudujú oporný múr.

V smere zo Žiliny na Liptovský Mikuláš sa tiež križovatka vylepší. „Bude zlepšené zaradzovanie vozidiel z dvoch pruhov do jedného zo smeru Žilina do Liptovského Mikuláša," pripomenul Tomáš Mišovič. Plocha cesty sa tak celkovo zvýši asi o 3 500 metrov štvorcových.

„V meste potrebujeme kapacitne vyhovujúce križovatky. Najmä pre budúcnosť. Tie cesty sa nerobia na dva-tri roky, ale na viac. Táto cesta má vyhliadku funkčnosti možno aj na päťdesiat rokov," vysvetlil Mišovič, ktorý tiež povedal, že keďže je diaľničný úsek pri Ružomberku tvorený v tunelovom variante, veľakrát sa stane, že tunel pre údržbu uzatvoria a opätovne sa vozidlá presunú do mesta. „Mesto bude vždy obchádzkou v prípade uzavretia úseku. Infraštruktúra na križovatke pri Mondi musí byť pripravená, aby tieto nápory áut zvládala aj v budúcnosti," povedal Mišovič. Radnica predpokladá, že s výstavbou sa začne aj skončí v tejto stavebnej sezóne. Vodiči by teda mohli zrekonštruovanou križovatkou prejsť už na konci tohto roka. „Budeme radi, keď to bude v novembri alebo decembri," povedal Mišovič.

Autor: Juraj Brezáni

Ružomberská cena pre historika rozdelila Slovensko

Ústredný zväz židovských náboženských obcí s ocenením nesúhlasí. Tvrdí, že historik vo svojich prácach zľahčuje ľudácky režim i prenasledovanie Židov počas holokaustu. Predseda zväzu preto primátorovi Igorovi Čomborovi zaslal otvorený list.

V piatok 9. apríla sa na ružomberskej radnici uskutočnilo slávnostné udeľovanie ceny Andreja Hlinku. Ocenenie získal pri príležitosti 95. roku života historik František Vnuk, rodák z Červeného Hrádku žijúci v Austrálii. Cenu mu udelil primátor Igor Čombor za mimoriadny prínos v oblasti spoločenských vied s témou Andreja Hlinku.

Návrh na udelenie ceny predložil poslanec za Černovú Patrik Habo. Jeho požiadavku však najskôr odsúhlasila odborná porota. Tvorili ju predseda Matice Slovenskej Marián Gešper, predseda Spoločnosti Andreja Hlinku Pavol Stano, poslanec za mestskú časť Černová Patrik Habo, ružomberský dekan Dušan Škrabek a historik Juraj Vrábel mladší. Predsedom poroty bol primátor Ružomberka Igor Čombor.

Cenu prevzal kňaz, ktorý verejne podporuje kotlebovcov

Keďže František Vnuk žije v Austrálii, radnica sa s ním stretla prostredníctvom videorozhovoru. Cenu namiesto Františka Vnuka prevzal kňaz Ján Košiar, ktorý je známy tým, že sympatizuje s kotlebovcami. Pred štyrmi rokmi ho dokonca kvôli podpore Mariana Kotlebu potrestal trnavský arcibiskup Ján Orosch. Napokon bol preložený mimo aktívnej pastorácie. Pred viac ako rokom zasvätil extrémistickú Ľudovú stranu Naše Slovensko a jej šéfa Mariana Kotlebu Bohu a Panne Márii. Práve kňaz Košiar prevzal cenu pre historika Vnuka od primátora Ružomberka Igora Čombora, podpredsedu Zväzu protifašistických bojovníkov. Zaujímali sme sa, či to primátorovi neprekážalo. „Mesto ani primátora nezaujímajú politické presvedčenia jednotlivcov, ktorí sú požiadaní o prezvanie ceny," reagoval pre naše noviny hovorca primátora Viktor Mydlo.

Ste lekár, generál a politik – mohli ste byť úžasným vzorom

Po odovzdaní ceny sa nielen v Ružomberku, ale aj na Slovensku prihlásili o slovo tí, ktorí s ocenením nesúhlasia. Proti oceneniu vystúpil Ústredný zväz židovských náboženských obcí, ktorý napokon primátorovi mesta adresoval otvorený list. „Stáli ste na čele výberovej komisie, ktorá o jej nositeľoch rozhoduje. Pričinili ste sa teda o to, že cenu získala modla neoľudákov a popieračov holokaustu. Vy, funkcionár Zväzu protifašistických bojovníkov, ste boli schopný cenu dopriať človeku, ktorý obdivuje Tisa, teda osobe, ktorá vyznamenala vojakov za boj proti účastníkom SNP. Ťažko sa hľadá prirovnanie. Možno je to konanie hasiča, o ktorom vysvitne, že zároveň trpí patologickým podpaľačstvom," kritizoval rozhodnutie primátora predseda Ústredného zväzu židovských náboženských obcí Richard Duda.

V liste uviedol, že aj primátorovi predkovia, ktorí prišli o život počas holokaustu, by sa v hrobe otáčali, ak by nejaký mali. Podľa neho sa budúce generácie určite neinšpirujú rozporuplným konaním „antifašistu" oceňujúceho ich podporovateľa. „Je to škoda – ste lekár, generál a politik, mohli ste byť úžasným vzorom," uvádza sa v otvorenom liste. O niekoľko dní naň zareagoval aj samotný primátor. Tvrdí, že odmietol snahy niektorých aktivistov udeliť historikovi Vnukovi Cenu primátora mesta Ružomberok a hovorí, že Cena Andreja Hlinku je cenou lokálneho významu. „Cenu Andreja Hlinku navrhol poslanec Patrik Habo s tým, že v porote tejto ceny zasadajú predstavitelia matice slovenskej aj rímskokatolíckej cirkvi, ktorých kladné postoje uvedený poslanec získal a moja úloha ako primátora je relatívne formálna, tkvie viac-menej v ceremónii pri odovzdávaní tejto ceny, " vysvetľoval primátor Igor Čombor.

Hovorí, že odôvodnenie bolo aj to, že menovaný dostal ocenenia už oveľa významnejšie. Napríklad od ministerstva kultúry, školstva či Konfederácie politických väzňov Slovenska. „Pri svojom postoji, ktorý som pevne zastával, som spojil toto ocenenie, jednoznačne a len s jeho kladným postojom, k Andrejovi Hlinkovi a mestu Ružomberok. Nikdy som sa nestotožnil a nepropagoval jeho dielo v iných historických otázkach, ktoré publikoval. Vyhradzujem sa proti tomu, aby som bol s týmto aspektom jeho tvorby akokoľvek spájaný," odpovedal primátor v liste, ktorý adresoval predsedovi Ústredného zväzu židovských náboženských obcí Richardovi Dudovi.

Poslanec Habo: Udelenie ceny neberiem ako chybu

Myšlienku oceniť Františka Vnuka sformoval na papier poslanec za Černovú Patrik Habo. Pred odbornou porotou zdôraznil najmä Vnukov prínos v spojitosti s Ružomberkom.

„Vo svojom jedinečnom historiografickom diele vždy považoval Ružomberok a jeho miesto v dejinách slovenského národa za jeden z kľúčových bodov svojho odborného záujmu. Svedčia o tom nielen jeho mnohé verejné vystúpenia a články o význame nášho mesta a jeho rodákoch, ale aj početné knižné publikácie," zhrnul poslanec za Černovú a zdôraznil, že historik František Vnuk je muž, ktorý vrátil Ružomberku miesto v slovenských dejinách, ktoré mu prináleží. Židovská náboženská obec si ale myslí niečo iné. Vyčíta mestu, že si uctilo prácu obhajcu vojnového Slovenskeho štátu, kritika Slovenského národného povstania, ale predovšetkým pseudohistorika a popierača rozsahu tragédie holokaustu. „Neviem si predstaviť, že by František Vnuk „zľahčoval" ľudácky režim či prenasledovanie Židov počas 2. svetovej vojny, pretože je to hlboko veriaci človek, ktorého morálka je ukotvená v kresťanstve. Ak niekto vynáša úsudky, tak nech je konkrétny," bráni

Záber z odovzdávania ceny.
Foto: reprofoto

poslanec Habo a svoje rozhodnutie nevníma ako chybu. Vysvetľuje,že Ružomberok a jeho obyvatelia v minulom režime utrpeli toľkoponíženia, strádania a škôd, že potrvá generácie, kým sa napravia.

„O Ružomberku, Ružomberčanoch a Andrejovi Hlinovi nenapísal nikto viac ako František Vnuk. A naše mesto dlhuje zviditeľnenie mnohým svojim zanedbávaným obyvateľom, spomeňme si jezuitských pátrov Vendelína a Jozefa Javorkovcov, či otca a syna Munkovcov, ktorých o život pripravili nemeckí nacisti, pretože boli židia," pripomína Habo a hovorí, že o tomto ocenení Slovensko vopred informoval aj oficiálny portál Konferencie biskupov.

Košiara si na preberanie ceny vybral sám Vnuk

Poslanca sme sa spýtali, či sa nezamýšľal nad tým, aby cenu namiesto kňaza Jána Košiara – vzhľadom na jeho verejné vystupovanie a názory – prevzal niekto iný.

Povedal, že sa to dozvedel len dva dni pred slávnostným ocenením od akademickej a historickej obce z Bratislavy a Ružomberku, ktorá toto podujatie s Ružomberčanmi organizačne a najmä apoliticky pripravovala. „Chcel by som sa vyhradiť voči akýmkoľvek proti antisemitickým a extrémistickým pohnútkam v súvislosti s udlením tohto ocenenia. Ocenenie prevzali splnomocnenci laureáta, neprináležalo mne, aby som ich vybe ral," hovorí poslanec Habo.

Cena Andreja Hlinku udeľuje mesto Ružomberok občanom Slovenskej republiky a zahraničným Slovákom, ktorí svojou činnosťou výrazne a dlhodobo prispeli k rozvoju budovania slovenskej spolupatričnosti. Súčasťou ceny je diplom a bronzová pamätná medaila vyrazená v štátnej mincovni Kremnica s portrétom Andreja Hlinku, ktorá obsahuje na svojej zadnej strane erb mesta Ružomberok.

Autorka: Anna Zábojníková

Stručne

Na čelo ÚVN nastúpil doterajší zástupca riaditeľa Tomáš Sieber. Vo funkcii nahradil Vladimíra Lengvarského, ktorého začiatkom apríla vymenovali za nového ministra zdravotníctva. Sieber v minulosti pôsobil ako generálny riaditeľ Východoslovenského onkologického ústavu, šéfoval tiež Univerzitnej nemocnici L. Pasteura v Košiciach. Vymenovaný bol do vypísania riadneho výberového konania, ktoré musí byť podľa zákona vyhlásené do pol roka.

Ružomberok sa zapojil do súťaže Ahoj, krásne Slovensko, ktoré výhercom odovzdá 3-tisíc eur na rekonštrukciu alebo zveľadenie vybranej lokality. Mesto sa uchádza o peniaze na revitalizáciu lávky pre peších do Rybárpola. Konkrétne na opravu podlahy, zábradlia a verejného osvetlenia. Za projekty môže verejnosť hlasovať do konca mája.

V Černovej sa konala spomienka na rodáka Vendelína Javorku, jezuitu, spisovateľa, politického väzňa a zároveň jedného z najväčších slovenských misionárov. V mestskej časti pripravujú na jeho poctu pamätník s bronzovou bustou, zároveň sú rozbehnuté snahy o jeho blahorečenie.

Žiadosť o dotáciu na športový areál na Klačne radnica nestihla podať v termíne. Z prostriedkov chcela v prvej etape financovať výstavbu atletickej dráhy a futbalového ihriska. Vedenie mesta avizovalo, že sa zapojí do pripravovaného druhého kola predkladania žiadostí.

Novým konateľom spoločnosti ByPo sa stane viceprimátor Ján Bednárik. Jeho predchodca Michal Lazár sa vo februári funkcie z osobných dôvodov vzdal. Následne radnica navrhla nominovať poslanca Michala Kubačku. Mestské zastupiteľstvo ho aj napriek výhradám niektorých poslancov schválilo, post však neprijal.

V Ružomberku bude možné naladiť si ďalšie dve komerčné rozhlasové stanice. Rada pre vysielanie a retransmisu pridelila frekvencie Dobrému rádiu, ktoré je zamerané na vysielanie pozitívnych správ a dosiaľ fungovalo ako internetové rádio. Svoje pokrytie v Ružomberku rozšíri aj kresťanské Rádio 7.

Do septembra by malo v meste jazdiť 12 nízkopodlažných autobusov mestskej dopravy. Od spustenia nového systému MAD boli nasadené 4. Na konci apríla by mali byť dodané tri a po lete ďalších päť.

Vedenie mesta plánuje na sídlisku Klačno vybudovať nové zariadenie pre seniorov. Do tohtoročného investičného plánu preto dodatočne zaradili vypracovanie štúdie realizovateľnosti.

Ružomberská spisovateľka Alena Sabuchová oslovila svojím románom Šeptuchy aj mladšie ročníky. Vlani za dielo získala od odbornej poroty prestížne literárne ocenenie Anasoft Litera, tento rok jej udelili aj cenu René – teda Anasoft litera gymnazistov.

Hoci na Slovensku otvorili očkovaciu čakáreň už aj pre ľudí nad 40 rokov, v Ružomberku sa zatiaľ nezaočkujú. Dôvodom je, že vakcínou spoločnosti AstraZeneca, ktorá je určená pre občanov od 40 do 59 rokov, v ÚVN očkujú len kritickú infraštruktúru. Širokej verejnosti podávajú vakcínu Pfizer, ktorá je aktuálne vyčlenená pre osoby nad 60 rokov. Ružomberčania si môžu zvoliť pri registrácii očkovacie centrum v inom meste, prípadne počkať na zníženie vekovej hranice pre Pfizer. Ministerstvo zdravotníctva však čakať neodporúča.

Ružomberskí bežci Matúš Vlčko a Martin Hatala si stanovili novú výzvu. Desať dní budú zdolávať takmer 800-kilometrovú trasu naprieč Slovenskom – turistickú magistrálu Cestu hrdinov SNP. Zároveň pôjde o charitatívny beh, ktorým chcú vyzbierať peniaze pre Liptáka v ťažkej životnej situácii.

Potemkinova dedina: Porušuje mesto pri Technických službách zákon alebo nie?

Na aprílovom mestskom zastupiteľstve poslanci opäť rokovali o téme Technických služieb. Kým UVO tvrdí, že mesto už roky porušuje zákon o verejnom obstarávaní a hrozí mu pokuta, radnica sa bráni a podáva žalobu.

Anna Zábojníková a Nikola Marhefková, Anna Zábojníková

Komunálne služby v meste už od roku 2000 zabezpečujú Technické služby Ružomberok a.s. Majú na starosti kosenie, vývoz odpadu, výmenu smetných nádob, údržbu verejného osvetlenia, zametanie ciest a chodníkov, zimnú údržba či opravu chodníkov a komunikácii. Avšak v rozpore so zákonom. Konštatuje to Úrad pre verejné obstarávanie (UVO), ktorý vykonal už druhú kontrolu v rozmedzí desiatich rokov.

Nehospodárne nakladanie s mestským majetkom?

„Mesto porušilo zákon o verejnom obstarávaní, konkrétne princíp transparentnosti a nediskriminácie hospodárskych subjektov, keď zadalo zákazky bez použitia postupov podľa zákona o obstarávaní. Porušenie malo vplyv na výsledok verejného obstarávania," uvádza v rozhodnutí UVO z novembra 2020.

Úrad k tomuto záveru dospel po kontrole 657 faktúr, ktoré mesto vystavilo spoločnosti od júla 2017 do mája 2020. Spomínané zákazky zodpovedali hodnote 6,2 milióna eur.

Zjednodušene, pri každej činnosti ako napríklad oprava chodníka či osvetlenia, malo mesto Ružomberok vysúťažiť zhotoviteľa, aby neboli Technické služby uprednostnené pred inými uchádzačmi s výhodnejšou cenovou ponukou. Mesto mohlo súťažou ušetriť alebo nájsť kvalitnejšieho vykonávateľa služby, ale samo sa o túto možnú výhodu obralo.

Podnet na kontrolu podali v roku 2019 štyria mestskí poslanci Patrik Habo, Ľubomír Kubáň, Karol Javorka a Ján Kuráň., „Iniciatíva pramení z netransparentného zadávania zákaziek a objednávok mesta voči jeho viac ako 20-ročnému partnerovi TS a.s, ktorý pre nás napriamo, bez akejkoľvek súťaže vykonáva a fakturuje služby spojené s odpadmi a ostatnými komunálnymi službami ako kosenie, zimná údržba, oprava a údržba chodníkov a miestnych komunikácii, cintorínske služby, dopravné značenie a verejné osvetlenie," vysvetlil jeden z autorov podnetu Patrik Habo.

Zároveň zdôraznil, že na rozpor so zákonom poukazujú na rokovaniach mestského zastupiteľstva už od roku 2015. Rozhodnutie podaťpodnet podľa Haba vyvrcholilo po viacerých výrazných navyšovaniach nákladov mesta na zimnú údržbu a kosenie, ale najmä odpad, ktoré priamo súvisia s poplatkom obyvateľstva za tieto služby.

Predseda dozornej rady Technických služieb - Juraj Burgan.
Foto: Viktor Mydlo

Mestu za porušenie zákona hrozila pokuta vo výške 311-tisíc eur. Nie je to ale po prvýkrát, čo sa mesto pozerá na zdvihnutý varovný prst zo strany úradu.

„Nekonečný príbeh"

Potrebujeme pri tom zájsť do vzdialenej minulosti. Konkrétne do roku 2000, keď mesto podpísalo s Technickými službami zmluvy. Zmluvu o dielo na správu a údržbu majetku mesta a Zmluvu o verejnoprospešných službách a službách platených obyvateľstvom.

Kontrakty mali byť platné na desať rokov. Po ich vypršaní ich mesto v roku 2010 predĺžilo dodatkom a to na dobu neurčitú. Už o rok neskôr malo UVO na stole prvý podnet z radov vtedajších poslancov.

Úrad konštatoval, že mesto uzavrelo zmluvy s TS v rozpore so zákonom o verejnom obstarávaní a takisto konštatovalo, že tieto zmluvy sú neplatné. Mesto sa zaviazalo, že vykoná nápravu a do leta 2012 zabezpečí riadny výber zmluvného partnera. Dodnes sa tak nestalo.

Mesto tvrdí, že zákon neporušuje

Mesto s vydaným rozhodnutím úradu nesúhlasí. Považuje ho za absolútne nesprávne a nezákonné.

„UVO môže kontrolovať podnety maximálne do troch rokov v rámci objektívnej lehoty a v subjektívnej lehote dokonca len do jedného roka," pomenoval jeden z kľúčových bodov obrany mesta Tomáš Mišovič, ktorý právne zastupuje mesto v tejto veci.

Radnica úradu poslala svoje stanovisko. „Namietali sme porušenie našich procesných práv. Taktiež tvrdíme, že konanie úradu je samoúčelné, najmä čo sa týka počítania plynutia lehôt. Rovnako tvrdíme, že UVO nám nemôže uložiť pokutu, nakoľko

nebola stanovená predpokladaná hodnota zákazky," povedal Mišovič a zdôraznil, že neplatnosť zmlúv môže potvrdiť len súd. Ako ďalší argument uviedol, že úrad zmluvy vyhodnocoval na základe neplatnej legislatívy. Mesto sa voči rozhodnutiu úradu odvolalo. Avšak až po uplynutí zákonnej lehoty. Odôvodnili to pandémiou, na radnici bol pozitívny zamestnanec, a preto vyplynuli karanténne opatrenia.

Rada úradu sa už podnetom nezaoberala a potvrdila predošlé rozhodnutie UVO. Mišovič na rokovaní tvrdil, že UVO má zo zákona povinnosť preskúmať zo zákona i oneskorené odvolanie. „Preto sme podali voči úradu správnu žalobu s návrhom na zrušenie účinnosti ich rozhodnutia. Ak sa dostane na správny súd, celý postup úradu zhodí " povedal v rokovacej sále Tomáš Mišovič.

Protistrana má na možný postup súdu opačný názor. „Úrad potvrdil, že mesto nikdy nevykonalo žiadne verejné obstarania ani porovnanie cien s inou konkurenčnou firmou. Ak mesto bude pokračovať v žalobe voči UVO a súd bude musieť rozhodnúť, mam za to, že mesto tento spor nevyhrá a nám vzniknú ďalšie sankcie a náklady a hanba mestu," povedal poslanec za Černovú Patrik Habo.

Vedenie mesta vyčítalo poslancom, ktorí podali podnet, že ich aktivity smerujú k tomu, aby mesto dostalo pokutu. „Našim cieľom je, aby mesto prehľadne zabezpečilo verejné obstaranie na uvedené činnosti, a tým znížilo náklady mestu a obyvateľstvu," odôvodňoval Patrik Habo.

„Cieľom nášho podnetu nebolo, aby mesto dostalo sankciu, ale aj pre mňa ako poslanca je traumatizujúce, že nevieme vysúťažiť dodávateľa komunálnych služieb," povedal poslanec Ľubomír Kubáň.

Nezávislí poslanci Patrik Habo a Karol Javorka spoločne so všetkými poslancami z klubu Za slušný Ružomberok Ľubomírom Kubáňom, Jánom Kuráňom, Miroslavom Kerdíkom, Vojtechom Mackom, Petrom Štupákom, Martinom Hromadom a poslancom Michalom Kubačkom, ktorý odišiel z Klubu primátora, pripravili na aprílové rokovanie materiál. Žiadali v ňom, aby mesto do roka pripravilo prehľadné verejné obstarávanie jednotlivých

Téma technických služieb rezonovala najmä na zastupitestve.
Foto: Viktor Mydlo

oblastí služieb, ktoré zabezpečujú Technické služby. Tento bod odobrila aj finančná komisia, v pléne však návrh nenašiel dostatočnú podporu.

Vysúťažia dodávateľa tento rok?

Či už mesto zákon porušuje alebo nie, viacerí poslanci sa zhodujú, že treba urýchlene konať. A teda začať riadne obstarávať dodávateľa komunálnych služieb. „Nechcem hodnotiť UVO. Zhodneme sa ale úplne všetci, že aktuálne zmluvy sú zlé, nedostatočné, zastaralé. Súhlasia s tým aj samotné Technické služby," prihlásil sa o slovo poslanec Juraj Burgan, ktorý zároveň pôsobí ako predseda dozornej rady Technických služieb. Zaujímal sa, kedy mesto plánuje rozviazať zmluvy, pretože ani Technické služby nevedia, na čom sú. „ Preto nekúpia stroj, neinvestujú do personálu, materiálu, lebo nevedia, dokedy v Ružomberku budú. Ak stanovíme presné termíny, aj oni sa budú vedieť pripraviť na súťaž," povedal s tým, že spomínaných 12 mesiacov by bola pre mesto dostatočná doba na prípravu obstarávania.

Ako predseda dozornej rady však vidí aj iné nedostatky. Menovite spomínal chýbajúcu komunikáciu. „Veľa vecí sa urobilo aj sa stále rieši, no nikto o nich nevie. Má zasadnúť predstavenstvo, a ja som sa to náhodou dozvedel pred dvomi dňami a to som predseda. Nie je to normálne a musíme to zmeniť. Treba konať a nielen rozprávať, že konáme," zhodnotil poslanec za Roveň Juraj Burgan. Poslanci ešte vlani v decembri zaviazali vedenie mesta, aby rozbehlo verejné obstarávanie dodávateľa služieb, ktoré dosiaľ pre mesto vykonávajú Technické služby. Radnica mala do konca marca poslancom predložiť súťažné podklady a koncom júna spustiť samotnú súťaž.

Konkrétne materiály ale radnica nepredložila. Viceprimátor Ján Bednárik poslancov ubezpečil, že súťaž pripravujú v zmysle uznesenia. V rámci jednej súťaže budú obstarávať zvlášť komunálne služby a zvlášť odpad. Súťažné podklady už pripravujú a aktuálne prebieha passport stromov, lavičiek, smetných košov či detských ihrísk.

Slovenské médiá kontroluje z Ružomberka

Prečo sú dezinformácie populárne? Potrebuje novinár vyštudovať žurnalistiku? Dostane RTVS pokutu za reportáž o úmrtí po očkovaní? Aj o tom sme sa rozprávali s vedúcim katedry žurnalistiky Pavlom Izraelom, ktorého nedávno zvolil parlament do Rady pre vysielanie a retransmisiu.

Anna Zábojníková a Nikola Marhefková, Anna Zábojníková

Od decembra pôsobíte v Rade pre vysielanie a retransmisiu, kde vás parlament zvolil spolu s ďalšími troma členmi. Prečo ste sa rozhodli kandidovať, už druhýkrát po sebe?

Kandidoval som na základe poslaneckého návrhu. V roku 2018 ma kontaktovali ako odborníka z mediálnej oblasti, či by som do toho nechcel ísť. Bola to pre mňa výzva, niekto prejavil dôveru v moje schopnosti a chcel som skúsiť, či na to mám. S tým, že som si musel zosumarizovať, či mám čo ponúknuť. Došiel som k záveru, že mám. Keď sa v roku 2020 mali voliť noví členovia, overoval som si, či mám stále ich dôveru. Mal som, tak som to skúsil znova.

Na kandidátnu listinu ste sa dostali cez poslanecký návrh Lucie Drábikovej z hnutia OĽaNO. Nebojíte sa nálepky politického nominanta?

Rešpektujem, že je to fakt, tak som sa do rady dostal, cez politickú nomináciu. Na druhej strane mám čistý štít, nie som členom hnutia ani žiadnej politickej strany, som apolitický. Nehanbím sa za to, kto ma navrhol, ale stojím sám za seba. Za to, kým som.

Prihlásilo sa rekordných 20 uchádzačov, vypočúvanie kandidátov sa historicky prvýkrát vysielo verejne, o post sa navyše uchádzali viaceré zvučné mená. Rátali ste s tým že uspejete?

Niektorí ľudia v mojom okolí mali dojem, že to musí byť isté, pretože ma nominovala koaličná strana, ktorá má väčšinu v parlamente. Ja som to tak nebral. Uvedomoval som si, že šanca je možnože vyššia, ale OĽaNO dávalo až tri návrhy. A vôbec nebolo isté, ku komu sa priklonia.

Už len názov inštitúcie môže byť pre bežného občana vzdialený. Laicky ide o regulačnú mediálnu radu. Mohli by ste priblížiť vašu pracovnú náplň?

Rada je štátny orgán. Jej právomoci a povinnosti sú presne definované v zákone o vysielaní a retransmisii. Zaoberáme sa sťažnosťami od fyzických osôb, ktoré smerujú na možné porušenia zákona o vysielaní a retransmisii. Ide napríklad o prípady, keď si niekto myslí, že bola uverejnená nevhodná reklama, programy neboli označené adekvátnym vekovým symbolom, že boli vysielané v nevhodnom čase. Alebo či bolo spravodajstvo a publicistické relácie vyvážené, objektívne, nestranné.

Aj pri prepínaní kanálov na televízii či nalaďovaní rádia nepriamo narážame na činnosti, resp. rozhodnutia rady.

Rozhodujeme o pridelení frekvencií na rozhlasové vysielanie alebo udelení licencií na televízne vysielanie. Berieme tiež na vedomie rozličné oznámenia, ktoré sú skôr administratívneho charakteru, zväčša bez diskusie, keď sú splnené formálne náležitosti. Oveľa viac diskusií býva pri sťažnostiach, náročné býva tiež udeľovanie frekvencií na rozhlasové vysielanie.

Na stole ste mali aj sťažnosť na reportáž RTVS o úmrtí po očkovaní AstraZeneca. V akej fáze riešenia sa podnet aktuálne nachádza?

Momentálne prebieha správne konanie. Čo znamená, že rada neudelila žiadnu sankciu, ale stotožnila sa s tým, že je tu predpoklad porušenia zákona o vysielaní a retransmisii. Podnet musíme znova preskúmať, náš právny a programový odbor pripraví detailnejšiu analýzu. K námietkam sa bude môcť vyjadriť aj RTVS ako dotknutá strana. O niekoľko mesiacov na zasadnutí rady rozhodneme, či sa správne konanie zastaví, pretože nedošlo k porušeniu zákona, alebo výsledkom bude vyjadrenie, že došlo k porušeniu zákona a preto sa udelí sankcia alebo oznámenie o porušení zákona.

A váš osobný názor na reportáž? Nemajú kritici pravdu, že bola spracovaná neobjektívne a tendenčne?

Je to veľmi citlivá téma, lebo ide o úmrtie človeka, vakcináciu a celkovo pandemickú situáciu na Slovensku. Ja osobne vnímam reportáž ako nezvládnutú. Práve pre spôsob, akým bola komponovaná. Súčasťou príspevku bolo telefonické vyjadrenie, v ktorom sa zosnulá sťažovala na komplikácie po očkovaní. Hovorila za celú skupinu ľudí, ktorí si očkovaním prešli, ale určitá časť tohto vyhlásenia bola vystrihnutá a vyznievalo to, že všetky príznaky mala ona. Neviem, aká bola motivácia redaktoriek vynechať túto informáciu, ale reportáž posunuli významovo do inej roviny a to sa prejavilo ako tendenčné a manipulatívne. Osobne mi to prišlo veľmi bulvárne spracované, práve pre prílišnú emocionalitu.

V čom sa prejavovala?

Je to veľká strata pre rodinu. Verejnoprávne médium by si ale malo držať určité štandardy a neísť do bulvarizácie a prílišnej emocionality v spracovaní. V reportáži síce odznelo vyjadrenie, že nie je jasné, či bolo úmrtie zapríčinené očkovaním. Zároveň bol nahratý respondent, ktorý vraví, že to určite tak bolo, pričom to bol otec, ktorého sa strata dcéry osobne dotýka. Posolstvo reportáže je tak úplne jasné.

Následne vyšlo najavo, že redak-

torka bola priateľkou dotyčnej.

K tomuto sa vyjadrila aj RTVS, že došlo k porušeniu ich interného poriadku. Takýto človek by mal deklarovať, že je v možnom konflikte záujmov a mal by sa z reportáže stiahnuť. Toto je ale problém interný, netýka sa porušenia zákona. Rada sa nemôže vyjadrovať ku kvalite príspevkov, my môžeme naozaj posudzovať len to, či bol alebo nebol porušený zákon. Či išlo o nestranné, objektívne, vyvážené informovanie. A tu je práve podozrenie, že také nebolo.

Aké typy podnetov najčastejšie riešite?

Veľmi časté sú podnety týkajúce sa nevhodného obsahu, odkazujúce na prípadné nesprávne označenie vekovej vhodnosti. Program bol napríklad označený ako nevhodný pre deti do 12 rokov a nájde sa sťažovateľ, ktorý hovorí, že tam bolo prítomné nadmerné násilie. Väčšinou sa to točí okolo násilia alebo sexuálnych obsahov. Časté sú aj sťažnosti týkajúce sa objektívnosti a nestrannosti v spravodajstve a publicistike.

Rada pred tromi rokmi riešila sťažnosť na nevhodný vtip v relácii Inkognito, ktorý vraj porušil právo na dôstojnosť hendikepovaných osôb. Napokon televízii udelila sankciu. Aký je Váš postoj? Nenarúša sa tým napr. sloboda slova?

Humoristické relácie a programy sú špecifickou oblasťou, v ktorej by sa mali kritériá na posudzovanie používať miernejšie. Aj v bežnom živote sa robí humor zo situácií, ktoré sú citlivé a niekoho sa môžu dotknúť. Vtedy sa zohľadňuje kontext. Netvrdím však, že by humor nemal mať hranice. Osobne si myslím, že v mediálnom priestore sa hranice posúvajú. Čo je vkusné, nevkusné, vhodné, nevhodné. Bulvarizuje sa spravodajstvo, vidíme to

Vedúci katedry žurnalistiky - Pavel Izrael
Foto: Anna Zábojníková

aj v RTVS, čo kedysi nebolo a je to tu, možno pod tlakom komerčných médií. Toto celé sa nám posúva a osobne mi to trochu prekáža, že sme v niečom znecitliveli.

Prejdime k Vášmu ďalšiemu pôsobisku, ste vedúcim katedry žurnalistiky na KU. Mnoho novinárov hovorí, že žurnalistiku nie je potrebné vyštudovať. Aký prínos katedry teda majú?

Katedry žurnalistiky alebo masmediálnej komunikácie prínos majú. Ľudia, ktorí sú talentovaní prirodzene a mohli by pracovať ako novinári aj bez vzdelania, si môžu talent rozvinúť ešte viac a niečomu sa priučiť počas štúdia, a tým pádom si zvýšia kompetenciu pre vykonávanie toho povolania. Tých, ktorí sú nie až tak prirodzene talentovaní, môžeme systematickým vedením a formovaním dostať na požadovanú úroveň. Viem, že mnoho praktizujúcich novinárov nemá novinárske vzdelanie, čo dokazuje, že novinárčinu je možné robiť aj bez formálneho vzdelania. Ale to, že to je možné, zas úplne nedevalvuje hodnotu samotného univerzitného vzdelania. Akademický život by mal fungovať aj v oblasti získavania všestranných skúseností, študijný pobyt na univerzite by mal človeka kultivovať.

Slovenské univerzity bojujú s úbytkom študentov. Aj pri ružomberskej katedre to vyzerá, že má najlepšie za sebou. Nebola pozícia v rade aj zadnými dvierkami, keby to tu náhodou „spadne“?

Neboli to zadné dvierka. Snažím sa robiť maximum preto, aby katedra ostala žiť. Pre mňa je srdcovou záležitosťou. Rada je pre mňa výzva, ale len na pár rokov, bez garancie opätovného zvolenia. Nebral by som členstvo v rade ako niečo, čo mi zaistí svetlú budúcnosť, keby náhodou katedra padla, to určite nie.

Čím si vysvetľujete taký slabý

záujem o štúdium?

Túto tému sme prebrali nespočetne veľakrát. Je ťažké to zistiť, určité faktory však vieme pomenovať. Oveľa väčšie množstvo študentov sa hlási do zahraničia, láka ich predstava kvalitnejšieho vzdelania, modernejších campusov, príležitostí na brigádu. Ďalší faktor je skôr sociologický. Hoci sa mladí ľudia vždy ťahali do väčších miest, dnes je tento trend ešte intenzívnejší. Ak niekto študoval na strednej škole na Orave, Kysuciach, Liptove, automaticky odchádza z regiónu, primárne na západ, do Čiech. Je tu silná preferencia veľkých miest, ktoré ponúkajú dnešnému mladému človeku kozmopolitný zážitok. V tomto Ružomberok nikdy nedokáže konkurovať veľkým mestám.

Nezohráva rolu aj prívlatok univerzity – katolícka? A s tým súvisiace predsudky?

Predsudky stále pretrvávajú. Čo ma prekvapuje, lebo od mladých ľudí by som čakal, že sú kompetentnejší, urobia si prieskum, zistia informácie od absolventov a vytvoria si úsudok na základe faktov a nie mýtov.

Na katedre žurnalistiky pôsobíte 12 rokov, popritom sa venujete aj výskumu. Na ktorú oblasť sa najviac zameriavate?

Mojím srdcovým okruhom je vzťah medzi médiami a rodinou, interakcia medzi nimi, ako do toho rodičia vstupujú vo vzťahu k svojím deťom. Môj vzťah k mediálnej výchove sa vo všeobecnosti vyvíjal postupne. Začal v roku 2008, keď bol v Ružomberku svetový kongres Rodina a médiá. Školskej mediálne výchove som sa začal venovať podrobnejšie v roku 2011, keď sme spolu s kolektívom autorov vytvorili učebnicu mediálnej výchovy. Tam som sa venoval konkrétne tomu, ako nastaviť úlohy a texty pre školy.

Tvrdíte, že mediálna výchova začína doma. Vedeli by ste dať rady rodičom, ako si poradiť s deťmi? Dnešná generácia vyrastá s tabletmi, mobilmi.

Neexistujú riešenia, ktoré budú sedieť všetkým. Niečo môže platiť pre nejakú rodinu viac, pre inú menej. Je však možné definovať piliere mediálnej výchovy aj v rodinnom prostredí, ktoré by mali byť prítomné všade.

Aké sú tie najdôležitejšie piliere?

Rodičia sú tí, ktorí deťom umožňujú prvý kontakt s médiami. Mali by mať prehľad, k čomu majú ich deti prístup. Dôležitý je aj kvalitný obsah, rodičia môžu viesť deti k funkčnému používaniu médií, aby to nebolo len o zábave. Aj štúdie potvrdzujú, že ak dieťa berie médium len ako zábavu, z dlhodobého hľadiska sa to negatívne prejaví na výsledkoch v škole. Zároveň je podstatné vyvážiť mediálny čas s časom, ktorý je strávený bez médií. Deti sa potrebujú rozvíjať aj v iných oblastiach. Dôležitá je interakcia z tváre do tváre, šport, hudobné nástroje či chvíľky, kedy nemusia robiť nič.

Mali by rodičia niektoré činnosti vyslovene zakazovať?

V domácej mediálnej výchove by mal byť prvok reštrikcie, čiže rodičia určujú, čo, kedy a koľko. V nižšom veku je ich viac. Veľmi dôležité je to, aby sa rodičia s deťmi odmalička rozprávali o médiách, pýtali sa ich na názory, formovali ich aj usmerňovali. Mediálna výchova nie je odtrhnutá od všeobecnej výchovy v domácnosti. Dôležitý je vzťah medzi deťmi a rodičmi. Ak dieťa rodičom nedôveruje, nezdôverí sa im, ak sa mu stalo niečo nepríjemné napr. s médiami na internete. Kľúčová je komunikácia. Či sa rodičia zaujímajú, čo deti prežívajú, nepýtajú sa len na známky, ale aj na to, či zažili niečo pekné v škole. Ak dieťa cíti oporu, tak sa s nimi pozdieľa.

Prejdime k dezinformáciám, ktoré naberajú na popularite. Čím vedia osloviť ľudí a čitateľov?

Neexistuje na to ľahká odpoveď. Jeden z dôvodov môže byť, že sa stráca dôvera v inštitúcie. Neviem, čo to tak podrylo, ale sme v stave, že autority majú menšiu váhu ako v minulosti. Paradoxne, určitá skupina ľudí prestáva dôverovať médiám, v ktorých sa dá vystopovať tok informácií, odkiaľ prišli, či sú zazdrojované. Tento rozmer mnoho ľudí neberie do úvahy a je pre nich dôležitá len samotná informácia. Nepýtajú sa, odkiaľ prišla, kto ju spracoval, ako si ju viem overiť. Zrazu má informácia z tlačovej agentúry rovnakú váhu, ako informácia od nejakého anonyma. V takomto chaose žijeme a môže to mať súvis s krízou autorít, inštitúcií. Médiá stratili dôveru. Asi by sme sa mali pýtať prečo.

A máte na to odpoveď?

Jedna z príčin by mohla byť, že sa odcudzili záujmom bežných ľudí. Zrazu majú ľudia pocit, že médiá neriešia ich problémy, ale niečo iné. Majú pocit, že služba verejnosti alebo spoločné dobro sa vytratili.

Miesto, kde sa prítomnosť dotýka s minulosťou

Ružomberský cintorín v sebe spája pietnosť s históriou. Nečudo, je súčasťou tohto mesta už viac ako storočie. Ukážeme vám jeho dominanty, prezradíme mená slávnych rodákov a priblížime jeho vznik. Zistíte, že snahy urobiť z miesta posledného odpočinku národný cintorín sú oveľa dlhšie, než tie, o ktorých sa aktuálne hovorí v Bratislave.

Anna Zábojníková, autorka

Vyberáme sa na miesto, ktoré v sebe ukrýva viac ako 12-tisíc hrobov. Pri vstupe nám podáva ruku pokoj a ticho. Večne otvorená brána ružomberského cintorína už len sarkasticky pripomína, že odtiaľ aj tak nemá kto utiecť. Pozeráme na mohutné pomníky, veľké aj malé kríže či nápisy, ktoré zotrel čas.

Pri prechádzke cintorínom otvárame aj učebnicu Ružomberka a Slovenska. Pochovali tu totiž mnohých, ktorí sa podieľali na národnom pohybe a na zachovaní jeho identity. Posledné miesto odpočinku tu našli politici, lekári, umelci, zakladatelia rôznych inštitúcií či významní podnikatelia. Aj preto vnikli snahy, aby ružomberský cintorín získal status národný.

Vznik prvých cintorínov v Ružomberku

Prvé cintoríny sa v Ružomberku vyvíjali podobným štýlom, ako v bežných osídleniach. Víťazoslav Struhár, historik a archeológ, identifikoval, že najstarší cintorín je pravdepodobne v areáli Kaštieľa svätej Žofie, pretože tam bol kostol. Jeho existenciu potvrdil aj známy kartograf Samuel Mikovíny, keď zaznamenal pohľad na kaštieľ aj s vežou.

Mestských cintorínov bolo v minulosti v Ružomberku hneď niekoľko. Starým cintorínom sa nazýval ten na Zarevúcej, kde dnes stojí požiarna zbrojnica. Druhý sa rozprestieral na mieste dnešného okresného súdu a mimo Ružomberka bol približne od roku 1868 aj židovský cintorín. Naše kroky smerovali na hlavný cintorín blízko Kalvárie, ktorý je pre miestnych najznámejší. Vznikol v roku 1913, ostatné cintoríny v tom čase začali likvidovať. Osobnosti zo starých cintorínov však na hlavný cintorín nepreniesli. „Jeden z náhrobkov, ktorý sa zachoval zo starých cintorínov, patrí Ružomberčanovi Adolfovi Oberschallovi, predsedovi senátu Kráľovskej tabule a predsedovi Kráľovskej kúrie Uhorska. Najskôr bol prenesený pred budovu Liptovského múzea, neskôr na mestský cintorín," začína nám vysvetľovať Radislav Kendera, ktorý o ružomberskom cintoríne napísal dve monografie a na našich potulkách po cintoríne nás aj sprevádzal. Vzápätí ukazuje na začiatok. Práve tam dal vybudovať kamenný pamätník s menami tých, ktorých sa už nepodarilo premiestniť.

Ružomberský cintorín
Foto: Anna Zábojníková

Zaujme nás mohutný pomník s takmer štvormetrovým krížom a pred ním kamenná krstiteľnica s vyrytým nápisom Makovických rodina. Práve tu je pochovaná jedna z najvýznamnejších ružomberských rodín, mnohými označovaná aj ako slovenskí Buddenbrookovci. „V Ružomberku bolo viacero základných rodín, podieľajúcich sa na vzniku národného centra v meste na sútoku Revúcej a Váhu. Makovickovci, Houdekovci, Krčmeryovci, Jančekovci, Labajovci, Stanovci, Jurecki i ďalšie. Pod touto hrobkou je pochovaných asi 50 ľudí, nielen rodina Makovických, ale aj všetci tí, ktorí boli s rodinou spriaznení. Sú tu pochovaní podnikatelia, umelci, priemyselníci, finančníci," vyratúva Kendera. Pomník navrhol slovenský architekt Dušan Jurkovič a neďaleko sa rozprestiera aj jeho ďalšie dielo, hrobka, kde je pochovaný minister Labaj.

Najznámejší hrob však bezpochyby patrí zakladateľovi slovenskej moderny Ľudovítovi Fullovi. A to nielen pre to, že v sebe ukrýva pozostatky majstra a jeho manželky Júlie Kláry, ale najmä zjavom. Pripomína totiž bunker alebo akúsi staroegyptskú pohrebnú mastabu. Na hrobke zanechal Fulla svoj rukopis. Krídla dverí zdobí skulptúra páva a vo vnútri hrobky sa zase vynímajú mozaiky jeho obľúbených diel.

Politici, fotografi aj maliari

Ružomberský cintorín má viacero častí. Nachádza sa na ňom urnový háj aj židovský cintorín. Rozprestiera sa v zadnej časti cintorína a pozostáva zo starých náhrobných kameňov a prenesených telesných pozostatkov židovských obyvateľov pôsobiacich v Ružomberku a okolí. Spomenieme rodinu Kohn, Fischer, Gáll aj Gross. Pochovaný je tu aj Ferdinand Stark, prvý asistent Alberta Einsteina či známe rodiny Hiller, Biheller aj Munkovci či pozostatky posledného rabína v Ružomberku Artura Weiskopfa. Tvorí ho aj celkom nový pamätník obetiam holokaustu. Najzaujímavejším prvkom sú práve mená obetí, ktoré sú napísané na „stene" pamätníka. Počas prechádzky nám pohľad zastane na tvarom vyčnievajúcich hroboch, na sochách anjelov alebo na pomníkoch, ktoré už majú čo-to za sebou. Najviac nás však zaujíma, ktoré známe osobnosti z dejín Ružomberka a Slovenska sú pochované na najväčšom mestskom cintoríne.

Kráčame k hrobu Júliusa Kürtiho a dozvedáme sa, že spolu

s bratom zakladali Liptovské múzeum v Ružomberku. Stavbu projektoval židovský architekt Vojtech Donner, ktorý má pomník neďaleko.

Prechádzame aj okolo hrobov starostu Ružomberka Jána Jančeka, podpisovateľa Pittsburskej dohody, Andreja Žošťáka, bývalého podžupana tatranskej župy, ktorá sídlila v Ružomberku, či Vojtecha Budinského, zakladateľa archeologického ústavu. „Raz nám jeho plaketu ukradli. Jeho bratom je Eugen Budinský. Padol v Rusku, keď slovenský štát útočil na Rusko a vedľa Kaštieľa svätej Žofie bola mohyla, postavená jemu aj slovenským vojakom, ktorí padli," približuje Radislav Kendera.

Pochovaný je tu aj prvý slovenský dentista František Kuska, reprezentačný tréner v rybolovnej technike Ladislav Chmelko či Adam Magát, významný európsky cytológ.

Po pár minútach zisťujeme, že mená osobností by sme nielenže nespočítali na prstoch rúk, ale pravdepodobne by nám nestačil ani veľký papier a pero. Prechádzame ďalej pomedzi hroby rektorov Katolíckej univerzity – Ďurčeka aj Zasępu. Neďaleko má svoj hrob aj Vlado Uhlár, ktorý patril k významným slovenským jazykovedcom. V roku 1968 vyslovil, že Ružomberok sa hlási o svoj hlas a založil noviny s príznačným názvom Ružomberský hlas.

Spomedzi spisovateľov a básnikov spomenieme Benjamína Tináka, Juliúsa Detricha či Kornela Smržíka. Z radov maliarov zase Floriána Milana, Karola Polónyiho aj Ladislava Kubačku. Pochovaní sú tu aj významní fotografi, napríklad Peter Surový, Jozef Svobodnik či František Šľachta. Na ružomberskom cintoríne sú pochované najstaršie Ružomberčanky, ktoré sa zhodne dožili 102 rokov - Mária Chladekova a Sidónia Zdenka Vicenová.

Snaha urobiť z cintorína národný

Prejsť hroby všetkých osobností by nám trvalo hodiny, rovnako ako ich aj spomenúť. Podrobne sa im však venuje v dvoch publikáciách Radislav Kendera. Od roku 1982 sa dokonca snaží, aby získal status národný. Nedávno prišli s rovnakou iniciatívou Bratislavčania. „V hlavnom meste je síce pochovaných mnoho osobností, no pri národnom cintoríne musíme rozoznávať jeden základný atribút. Národný cintorín môže byť len tam, kde sa osobnosti podieľali na národnom pohybe a na zachovaní identity národa," zdôrazňuje Kendera pričom hovorí, že do tejto kategórie, okrem Martina a Ružomberka, čiastočne môžu v určitom časovom horizonte patriť napríklad Nitra, Liptovský Mikuláš, Banská Bystrica či Modra.

Cintorín má mnoho pomníkov, ktoré hneď zaujmu.
Foto: Anna Zábojníková

„V Ružomberku vznikol slovenský kapitál, priemysel, bankovníctvo a národný pohyb. Vznikli tu všetky politické strany, filozofické smery aj hnutia, ktoré nás ovplyvňujú dodnes a práve toto cintorín zhmotňuje. Dokonca to nevidíme ani v Martine," vysvetľuje iniciátor myšlienky národného cintorína v Ružomberku a pridáva ďalší dôvod. Kým v Martine sa nachádza len jeden pomník od uznávaného architekta Jurkoviča, v Ružomberku sú dva. „Národný cintorín je síce v Martine, ale nič nebráni tomu, aby bol v dvoch lokalitách. V Ružomberku aj v Martine. Makovickí, okrem iného, založili Tatrabanku v Martine, obe mestá boli prepojené aj rodinne, takže je medzi nimi pupočná šnúra," hovorí Radislav Kendera a zdôrazňuje, že na ružomberskom cintoríne sú pochovaní naši židovskí spoluobčania, priamo sa podieľajúci na slovenskom národnom pohybe a budovaní národného centra z Ružomberka. „Podieľali sa na národnom pohybe a budovaní slovenského priemyslu. Či to bol Mautner, ktorý založil bavlnárske alebo Klein, ktorý sa významne podieľal na budovaní celulózovo - papierenskeho priemyslu v meste a navyše sa ako Žid stal aj primátorom a kultúrne obohacoval mesto," vysvetľuje väčší význam ružomberského cintorína Radislav Kendera a trvá na tom, aby bol celý cintorín vyhlásený za národnú kultúrnu pamiatku alebo aby sa spojil pod značkou národný, ktorá patrí Martinu.

Používali ho ako sklad, teraz kostol obnovia

Dlho otáľajúca rekonštrukcia dominanty Liptovskej Osady sa posunula o krok vpred. Obec chystá rekonštrukciu husitského kostola, s ktorou začne už tento rok.

Juraj Brezáni, autor

Husitský kostol je neodmysliteľnou súčasťou Liptovskej Osady. Aj napriek tomu, že pre domácich je už táto dominanta samozrejmosťou, turisti neraz pri pohľade na kostol odstavia svoje auto a kochajú sa touto pseudogotickou stavbou.

Kostol, ktorý postavili v roku 1932, donedávna patril Cirkvi československej husitskej. Podľa biskupa Jana Hradila symbolizuje isté hnutie 30. rokov. Vtedy bol v Liptovskej Osade veľmi populárny rímskokatolícky kňaz Maťašovský, ktorý sa však vo všetkom nezhodol s vtedajším diecéznym biskupom Jánom Vojtaššákom.

Ich spor sa dostal až na súd a vyvrcholením konfliktu bola exkomunikácia farára Maťašovského, ktorý v roku 1926 vstúpil do Cirkvi československej husitskej. Spoločne s ním konvertovali aj mnohí veriaci. „K Maťašovskému prestúpilo skoro tisíc ľudí z Liptovskej Osady," približuje pre RK Magazín biskup Jan Hradil z Cirkvi československej husitskej. Na juhu dolného Liptova tak vznikla silná komunita novej cirkvi, ktorú v roku 1928 aj schválili ružomberské úrady.

Pseudogotická stavba

Stavba napodobňuje romantickú architektúru napodobňujúcu gotiku, čiže ide o neogotický kostol. Miestni ho podľa starostu Liptovskej Osady Róberta Kuzmu považujú skôr za samozrejmosť. „Je to také, ako keď chodíte okolo nejakého zaujímavého kopca – máme tu Veľkú Fatru či Nízke Tatry, ale človek to tak neberie. Vo veľkom sa však pri kostole zastavujú cudzí. Fotia si ho a pýtajú sa naň. My sme na vstupné dvere kostola vyvesili text, kde vysvetľujeme, čo chceme s kostolom spraviť," približuje starosta Kuzma, ktorý pre naše noviny prezrádza, čo všetko s kostolom plánujú.

Kostol veľmi často menil majiteľov. Do roku 1939 patril husitskej cirkvi, potom ho Hlinkove gardy vyvlastnili. „Mal som dokonca v rukách dokument, ktorý ukazuje vyvlastnenie kostola, ale aj fary a ďalšieho majetku," pripomína si

Čelný a bočný pohľad na kostol.
Foto: Obecný úrad Liptovská Osada

biskup Hradil a dopĺňa, že v roku 1939 bolo v Osade a jej okolí asi 980 veriacich.

Počet veriacich sa postupne znižoval aj po tom, ako niektorým ľuďom z obce ponúkli, že „ak vystúpia z našej cirkvi, tak môžu ísť pracovať do baní do Belgicka, a keďže bolo málo práce, niektorí existenčne vystúpili," spresňuje biskup a pokračuje: „V roku 1945 nám nedovolili obnoviť duchovnú správu, pritom sme mali v obci ešte asi 350 veriacich."

V roku 1948 riešili túto situáciu aj Gustáv Husák a Laco Novomestský, ktorí prehrali s cirkvou súd. „Donútili nás kostol aj faru predať. Po súdnom procese mi to museli vrátiť," spomína biskup Hradil. Momentálne však husitská cirkev v Liptovskej Osade v podstate neexistuje.

Kostol počas socializmu slúžil obci ako sklad. Keďže je lokalitou blízky veľa objektom, uchovávali v ňom najmä stavebný materiál. „V obci sa robila základná škola a aj iné stavby, a keďže sa nachádza bezprostredne pri obecnom úrade, tak bývalé vedenie obce tam urobilo dočasný sklad. Potom, keď sme ho išli cirkvi odovzdať, tak sa vyprázdnil, vyčistil a odovzdal sa im," hovorí starosta Liptovskej Osady s tým, že cirkev sa o kostol takmer nestarala.

„Bol v totálne dezolátnom stave. Chceli sme ho zrekonštruovať. Na fare začal opäť pôsobiť náš kňaz, ale evanjelizácia nešla tak, ako sme si predstavovali. V obci nebol po sedemdesiatich rokoch ani jeden člen našej cirkvi, dokonca ani ich potomkovia. Nemali sme na čom stavať," vysvetlil pre MY Liptov biskup Hradil. Starosta však vnímal situáciu tak, že cirkev nemala na kostol žiadne financie. „Dotiahli tam asi len jednu elektrickú prípojku," komentuje Kuzma, ktorý neskôr predložil obecnému zastupiteľstvu návrh na odkúpenie kostola. „V roku 2016 obec cirkev požiadala o odpredaj kostola s tým, že sme sa dohodli, že obec ho postupne zrekonštruu-

je a že ho určite nezbúra. Dohodli sme sa, že ho obnovíme. Interiérovo, aj exteriérovo," opisuje kúpu z roku 2017 Róbert Kuzma.

Trojetapová rekonštrukcia

Po štyroch rokoch, ako je husitský kostol vo vlastníctve obce, prichádza jeho obnova. Rekonštrukciu rozdelili do troch etáp. Prvá sa zameria na opravu fasády veže. „Mali by sme z projektu MAS Dolný Liptov dostať finančné prostriedky vo výške 31-tisíc eur. Obec bude túto etapu spolufinancovať čiastkou asi 10-tisíc eur," ozrejmuje starosta. V ďalšej fáze sa zas postupne vymení strecha.

„Veža má medenú strechu, to je v poriadku, ale strecha, ktorá prestrešuje loď, je hrdzavá a musí sa vymeniť. Treťou etapou budú interiérové práce," vysvetľuje Kuzma s tým, že kostol by chceli obnoviť do pôvodného stavu, keďže majú podklady a staré projekčné materiály, podľa ktorých vedia ,ako kostol kedysi vyzeral. Kuzma tiež hovorí, že husitský kostol v Liptovskej Osade je jediným svojho druhu na Slovensku.

„Po stavebnom povolení a projektovej dokumentácii sme podali 15. júna 2020 žiadosť na MAS Dolný Liptov. Miestna akčná skupina ju schválila a postúpila na Pôdohospodársku platobnú agentúru na ďalšie posudzovanie. Čaká sa na podpis a potom sa začne zazmluvňovať. Firma je už vysúťažená, čiže my to za obec už máme dotiahnuté. Keby sme mali peniaze na účte, tak môžeme začať robiť aj teraz," vysvetľuje starosta, ktorý očakáva, že s rekonštrukciou začnú už najbližšie týždne. Nasledujúce etapy obec plánuje financovať z vlastného rozpočtu.

Vyhliadková veža či koncertná sála

Rekonštrukcia má nielen skultúrniť dominantu obce, ale priniesť má aj ďalšie benefity. Obnovená veža kostola bude podľa starostu slúžiť aj ako vyhliadková veža. „Vyjsť tam je celkom dobrý adrenalín," opisuje Kuzma cestu po úzkych drevených schodoch vo veži. „Čo sa týka interiéru kostola, chceli by sme ho využívať napríklad na civilné sobáše alebo ako priestory na prehliadky nejakých výtvarných prác, či ako koncertnú sálu," plánuje starosta.

Spoločne s kostolom kúpila obec aj okolité pozemky a faru, ktorá stála pred kostolom. Neskôr ju zbúrali. Teraz plánujú na jej mieste vybudovať námestie. „Vznikol tam priestor pred kostolom a obecným úradom, ktorý by sa mal stať súčasťou pripravovaného námestia," prezrádza Kuzma, ktorý tiež tvrdí, že obec má vizualizácie tohto priestoru, ale vec ešte nie je definitívne dotiahnutá. „Máme štyri varianty, z ktorých obecné zastupiteľstvo preferuje jeden," hovorí šéf obce, no pripomína, že námestiu sa budú venovať až po tom, ako obnovia fasádu kostola.

S Cirkvou československou husitskou sa obec pri kúpe kostola dohodla na dvoch podmienkach. Prvou je vytvorenie pamätnej tabule. „Bude vysvetľovať históriu kostola," hovorí starosta. Text napísal ešte pred časom biskup. „Napísal som ho v čase predaju kostola. Bude to také konštatovanie," vysvetľuje Jan Hradil.

Druhou podmienkou je prísľub, že ak hocikto z cirkvi ku kostolu do Liptovskej Osady príde, obec bude musieť kostol sprístupniť. Starosta tvrdí, že kostol síce bude otvorený, ale do niektorých častí, ako napríklad na vežu, budú púšťať ľudí len so sprievodcom. „Pozitívum je v tom, že my budeme môcť kostol používať najmä pri nejakých púťových bohoslužbách," dopĺňa biskup Hradil, ktorý sa už teší na dobu „pokovidovú", keď príde spoločne s veriacimi na púť do Liptovskej Osady.

Cirkev československá husitská vznikla v roku 1920 oddelením od rímskokatolíckej cirkvi. Je kresťanskou protestantskou cirkvou a nadväzuje na husitské hnutie. Na Slovensku ju pri poslednom sčítaní obyvateľov v roku 2011 zastupovalo 1 782 veriacich. V Liptovskej Osade sa postupne veriaci tejto cirkvi vytratili.

PONUKA PRÁCE

Zabehnutá stavebná firma hľada
junior stavbyvedúceho (mzda od 800 EUR/mesiac)
senior stavbyvedúceho (mzda od 1500 EUR/mesiac)
pre stavby Ružomberok a okolie. Nástup ihneď!

Životopisy posielaje na: pracastavbyveduci@gmail.com

Storočnica ružomberských skautov

Rozmach, zákazy i prenasledovanie počas totality. Aj to sú dejiny ružomberského skautingu. Pokračuje doteraz a posledné roky oň záujem rastie.

Od zákopov po školské lavice. Aj tak by sa dala opísať trasa, akou si prešlo dnes už globálne hnutie skautingu. Jeho prapočiatky siahajú do roku 1900, do vojny medzi Britmi a Búrmi. Britské jednotky ustáli niekoľkonásobnú presilu a obliehanie aj vďaka generálovi Robertovi Baden-Powellovi. Ten sa svoje vojenské skúsenosti rozhodol zúročiť, spísal príručku a postupne odštartoval hnutie, ktoré má prívržencov po celom svete. A pred sto rokmi oslovilo aj mladíkov v meste pod Čebraťom.

Nadšenie stredoškolákov

Základy ružomberského skautingu položili siedmi gymnazisti na čele s Ladislavom Krónerom. Myšlienka skautingu ich nadchla a v roku 1921 založili vlastnú družinu. Svojich stúpencov si pôvodne chlapčenské hnutie postupne nachádzalo aj medzi dievčatmi, ktoré sa o rok neskôr zoskupili vo vlastnom oddieli. Ten svoj mali aj v Rybárpoli. A v dvadsiatych rokoch vznikol prvý ružomberský zbor skautov a skautiek.

Spočiatku mala mládež ťažkosti so zázemín, no po čase predsa len našli priestory na stretávanie. Prepožičali im starú telocvičňu niekdajšieho gymnázia. Šatňu prerobili na klubovňu, v telocvični zriadili nocľaháreň. Vďaka riaditeľovi školy a učiteľskému zboru sa im podarilo zaobstarať 18 kompletných stanov. Bolo tak umožnené každoročné už pre skautov tradičné táborenie.

V medzivojnovom období sa hnutie v spoločnom štáte Čechov a Slovákov masovo šírilo, oslovovalo aj mladých v Ružomberku a zbor naberal na sile. Chlapčenský oddiel bol spomedzi registrovaných oddielov na Slovensku tretí v počte členov. V počte oddielov patrila zboru siedma priečka. Z tohto obdobia sú zachované i záslužné činy skautov. „15. októbra 1929 vedúci ružomberskej svorky vĺčať Mikuláš Wagner vykonal hrdinský skautský čin, keď zachránil a vzkriesil k životu svoju topiacu sa sestru, za čo mu bol neskôr udelený čestný odznak „Za čin junácky," píše sa v almanachu skautingu v Ružomberku. Na čele zboru bol od roku 1927 obľúbený Laco Króner. Až do roku 1938. Rozmach mládežníckej organizácie zašliapla nastupujúca totalita.

Prenasledovaní nacistami aj komunistami

Po vyhlásení mobilizácie bola pripravená nielen armáda, ale aj skauti. V Ružomberku pred budovou železničnej stanice i na jej nástupišti roznášali občerstvenie pre povolaných do vojny. To bolo poslednýkrát, čo sa pred druhou svetovou vojnou mohli ukazovať verejne. Slovenský štát totiž skautské organizácie zakázal. Minimum z nich pohltila jediná povolená Hlinkova mládež, no viacerí skauti sa zapojili do odboja. Osvedčili sa ako spojky, pomáhali partizánom. Mnohí padli počas SNP, v zahraničných armádach aj v koncentračných táboroch. Piatich ružomberských skautov v roku 1947 vyznamenali junáckym krížom za boj proti fašizmu.

Po oslobodení nastala obnova hnutia. Radosť však netrvala dlho. Korene zapúšťal ďalší režimový „-izmus", ktorý nezniesol oponentov. Na zozname triednych nepriateľov sa ocitli aj skauti. Propagandistická dobová tlač prezentovala skauting ako výchovu špiónov a záškodníkov.

Počas komunistickej garnitúry boli nútení prejsť do ilegality. Fungovali v tajnosti, prípadne sa schovávali pod hlavičkou iných organizácií. Na území Ružomberka vznikol ako zásterka pred režimom Oddiel turistiky. Mnohých však odhalili a stíhali. „Mnohí skauti a skautky boli za protikomunistickú činnosť odsúdení na dlhé roky väzenia, doživotie či dokonca trest smrti," uvádza ružomberský zbor skautov vo svojej webovej historickej sekcii.

Počas pražskej jari chceli skauti v ČSR pokračovať vo svojej násilne prerušenej činnosti. Aj sa im to chvíľu úspešne darilo, hnutie sa v roku 1968 rozrastalo o nových členov. Ružomberskí skauti šli dokonca navštíviť svojich anglických kolegov, ktorých vzápätí pozvali do svojho rodiska, kde

im pripravili program. „Prvý deň bol perfektný, aj druhý a na tretí prišli Rusi, spomína Václav Rubeš v rozhovore pre časopis týždeň. Socializmus s ľudskou tvárou bol na svojom sklonku a súdruhovia sa postarali o opätovnú likvidáciu skautingu. Spomínaný Václav Rubeš bol ďalšou osobnosťou slovenského skautingu. Roky pôsobil v Ružomberku, kde viedol druhý oddiel chlapcov. Kvôli svojej činnosti bol prenasledovaný, dvakrát stratil prácu, jeho dcéram neumožnili pokračovať vo zvolenom študijnom smere, uvádza Ústav pamäti národa. V Ružomberku založil Skautské múzeum, prvé svojho druhu vo východnom bloku. Jestvuje dodnes.

Skauti mohli v Československu opäť otvorenie fungovať po nežnej revolúcii. V 90. rokoch sa v Ružomberku v bývalom Robotníckom dome uskutočnilo zakladajúce skautské stretnutie.

Raz skaut, navždy skaut

A to už hovoríme o súčasnom 9. Zbore Laca Krónera v Ružomberku. V uliciach sú najviditeľnejší pred Vianocami, keď roznášajú Betlehemské svetlo. A to v meste pod vianočným stromčekom aj v obciach okresu. Každoročne sa zapájajú do zbierky na Deň narcisov, aktívni boli i počas prvej koronavlny, keď šili rúška, nedávno pomáhali rozdávať seniorom respirátory.

V dobe „predpandemickej“ sa zvykli stretávať každý týždeň na tzv. družinovkách. Klubovňu a prírodu však aj oni museli počas uplynulého roka vymeniť za monitory.

„Sme najmä výchovná organizácia,“ vraví vodca ružomberského zboru Martin Podskuba, ktorý skauting prirovnáva k škole hrou. Členom sa snažia zabezpečiť všestranný rozvoj, formujú ich po stránke fyzickej, intelektuálnej, citovej, charakterovej, sociálnej a duchovnej. A idú pritom s dobou. „Pripravujeme program, v ktorom si môžu deti vyskúšať reálne situácie. Učíme ich napr. separovať odpad. Aby to vedeli aplikovať aj v reálnom živote,“ delí sa Martin, ktorý ako skaut strávil viac ako polovicu života. Dobrých 15 rokov.

Popri stretkách chodievajú na výlety a rôzne akcie. Vyvrcholením skautského roka, ktorý kopíruje ten školský, je letný tábor. Mimo civilizácie strávia dva až tri týždne. „Celý čas žijeme v prírode, v stanoch. Nemáme elektriku, vodu čerpáme z prameňa pri táborisku. Až na vodcu tábora nepoužívame telefóny ani žiadne elektronické zariadenia,“ približuje dobrodružný charakter akcie Martin Podskuba. Deti sa zúčastňujú na chode tábora. Pripravujú drevo na varenie, zakladajú oheň, pod dohľadom varia jedlo, stavajú si príbytky. Uplatňujú pritom zručnosti, ktoré si osvojili počas družinoviek. Jemne to pripomína prapočiatky skautingu, keď britský generál experimentálne zhromaždil chlapcov na ostrove a cvičil ich v táborení a spôsoboch prežitia v prírode.

Ružomberský skautský zbor má aktuálne viac ako 60 aktívnych členov.
Foto: Martin Podskuba.

Pre deti pripravujú program, zameraný na sebazdokonaľovanie. „Oddieloví vodcovia a radcovia, ktorí s deťmi pravidelne pracujú, majú prehľad, v čom sú dobré, v čom zaostávajú, v čom potrebujú zlepšiť. Následne stanovíme cieľ, napr. na zlepšenie komunikácie alebo spolupatričnosti, čomu prispôsobujeme aktivity a hry,“ konkretizuje Podskuba náplň táborov, ktoré aj tematicky ladia. Minulé roky do westernu či rozprávky Zootropolis. Záujemcovia si pritom môžu vyskúšať aj jednu z najuznávanejších výziev. Tri orlie perá, známe aj ako 24-hodinové „bobríky“ mlčanlivosti, hladu a samoty.

Skauti po úspešnej nováčikovskej skúške, zručností a vedomostí, skladajú skautský sľub. A hoci aktivity a čas trávaný v klubovni majú formu hry, tomuto úkonu treba venovať patričnú vážnosť. Je to totiž záväzok na celý život, ktorý vystihuje i motto „raz skaut, navždy skaut“, pripomína Podskuba.

Aktuálne má ružomberský skautský zbor minimálne 60 až 70 aktívnych členov. Združení sú v troch oddieloch vrátane dievčenského. Posledných sedem rokov pritom podľa vodcu zboru záujem o skauting každoročne rastie. Ružomberský zbor oslavoval okrúhle 80. i 90. výročie a pripravujú aj slávenie storočnice. “Chceli by sme osláviť aj tento míľnik. Plánujeme na koniec augusta akciu pre verejnosť, vrátane ukážok a rôznych workshopov,” avizuje Podskuba s tým, že jej realizácia bude závisieť od pandemickej situácie.

Text: Nikola Marhefková

Učiteľka tanca: Online vyučovanie nikdy nenahradí prepotené tričká, smiech, krik a dobrú náladu

Patrícia Medek učí tanečnú v Súkromnej základnej umeleckej škole Jánoš v Ružomberku. Porozprávala nám, ako prebieha učenie choreografie online a koľko žiakov pretancovalo sálou pod jej vedením.

Anna Zábojníková, archív P. Medek

Tanečná sála na Mostovej ulici v Ružomberku žila donedávna mladými. Milovníci tanca sa niekoľkokrát týždenne stretávali, aby v rytme hudby, tanečných krokov či kolektívu vytvorili novú choreografiu. Svoje úsilie potom predviedli na vystúpeniach, plesoch či súťažiach. Pandémia síce mladým tanečníkom pohyb nezakázala, chýba im však kolektív a spoločné stretnutia.

Vyučuje v Ružomberku aj v Hruštíne

„Žiaci chodili na tréningy psychicky „vypnúť" od školských povinností, a naopak, vybiť sa fyzicky. Práve to nás zároveň nabíjalo endorfínmi šťastia. Tréningy sme mali dvakrát do týždňa s každou skupinou, stretávali sme sa nie len kvôli tancovaniu, ale aj kvôli partii," hovorí o tanečnej skupine APdans Family 24-ročná učiteľka tanca Patrícia Medek.

K tancu sa dostala ešte ako osemročná, pritiahli ju najmä spolužiačky. Najskôr začínala vo folklórnom súbore Vienok, o pár rokov neskôr už ukončila prvý stupeň základnej umeleckej školy na ZUŠ Michala Vileca v Bardejove, kde sa aj narodila a vyrastala.

„Potom ma to začalo viac ťahať k modernému tancu, no neprestala som sa venovať ani tomu ľudovému. Prestúpila som teda do „Modrej ZUŠ-ky" a tam som si napokon dokončila aj druhý stupeň a venovala sa modernému tancu. Za ten čas som ešte chodila do folklórneho súboru Tarka," hovorí o svojich tanečných skúsenostiach rodáčka z Bardejova.

Po strednej škole ju zavialo do Ružomberka. Mladej študentke začal chýbať tanec. Na univerzite spoznala dievča, ktoré malo tréningy v Základnej umeleckej škole Jánoš.

„Bola som na pár tréningoch, štýl tanca mi však nevyhovoval. Pri odchode z jedného tréningu som si všimla, že hľadajú učiteľku, neváhala som a dnes už učím tancovať piaty rok," vysvetľuje tanečníčka.

Okrem Ružomberka vyučuje aj v Hruštíne a každý rok jej cez tanečnú sálu pretancuje viac ako 80 žiakov. „Vždy sa vytvorí perfektná skupina žiakov, s ktorými sa dá pracovať a ešte ako bonus, majú aj nové priateľstvá, ktoré pri tanci vznikajú," hovorí o pozitívach kolektívu mladá tanečníčka.

Mladí tanečníci každý polrok pravidelne chodievali na tanečné sústredenie, ktoré trvalo celý víkend. Medzi žiakmi sa prehĺbilo kamarátstvo, vznikali nové zážitky a noví členovia už po sústredení neboli nováčikmi, ale pevnou súčasťou kolektívu.

„Boli to pre mňa vyčerpávajúce 3 dni tancovania a organizácie, ale vždy to stálo za to, keď som videla, že v nedeľu odchádzajú domov zničení, ale spokojní a zároveň by chceli, aby to trvalo dlhšie ako 3 dni," spomína na časy pred pandémiou Patrícia.

Posledný rok tanečníkom situácia nielen neumožnila ísť na sústredenie, ale ani sa zúčastniť súťaží, vystúpení či plesov. Práve na týchto podujatiach sa prezentovali a pomocou choreografií snažili divákom posunúť niečo z umeleckého sveta ako odkaz.

„Pre žiakov je vždy motiváciou, keď vedia, že polroka na niečom „makajú" a potom to majú možnosť ísť ukázať do sveta, pričom ich odmenou je potlesk z hľadiska. Som vďačná, keď napredujú a hlavne, keď chcú napredovať a začnú vnímať tanec nie len ako krúžok či šport," približuje myšlienku tréningov Patrícia.

Stále ich spája hudba, hoci len cez internet

Keď sa však nedá učiť nové pohyby v kolektíve, musia si poradiť aj doma a sami. „Snažíme sa byť kreatívni, no je to oveľa náročnejšie ako sa fyzicky stretnúť. Raz niekomu nefunguje internet, potom kamera, neskôr aj zvuk. Zistíme, že sa časť choreografie naučili zrkadlovo-teda naopak, inokedy počujú hudbu oneskorene," hovorí o tancovaní cez internet mladá učiteľka. Zároveň však zdôrazňuje, že momentálne to majú náročné všetci učitelia, ktorí sa snažia žiakom skutočne niečo odovzdať.

„Skúšali sme rôzne formy vyučovania. Najprv som natáčala videá ja a rozposielala. Tie sa mali žiaci naučiť, natočiť a poslať mi ich. Je to riešenie, ale na krátke obdobie, nikoho by predsa nebavilo tancovať doma pred kamerou a natáčať sa," hovorí Patrícia a priznáva, že po mesiaci to už omrzelo aj ju. Snažila sa teda vymyslieť niečo, čo by žiakov oslovilo oveľa viac. Niekedy mladým tanečníkom nechala voľnosť pre ich kreativitu. Zadala im tému, ktorej sa mali držať a niečo si sami vymyslieť. Napokon však museli začať s online vyučovaním.

„Celá skupina sa pripojí v ten istý čas a každý tancuje doma vo svojej detskej izbe spolu so mnou. Takto sa vieme aspoň trochu porozprávať o tom, ako sa máme, navzájom sa všetci vidíme v reálnom čase a vieme si povedať spätnú väzbu," vysvetľuje princíp online vyučovania tanca Patrícia Medek. Zároveň hovorí, že je to vhodný spôsob, pretože ak niekto niečomu nerozumie, má priestor sa spýtať. Práve to pri posielaní videí nebolo úplne možné.

Tancovať však neučí len učiteľka Patrícia Medek. Najnovšie si tanečníci pod jej vedením spoločne vymysleli, že počas každého tréningu dostanú priestor dvaja žiaci, ktorí si niečo vlast-

né pripravia. Online hodina tanca je teda v ich réžii, počas hodiny naučia tancovať ostatných.

Nechceme tancovať doma v izbách a natáčať videá

„Je veľmi potrebné v tejto dobe stále udržať aktívnych, plných entuziazmu, no o to viac je to ťažšie. Stále chceme všetci tancovať, baví nás to, milujeme to. Avšak takéto vyučovanie nikdy nenahradí poriadny spoločný tréning, kde je ten správny smrad spotených tričiek, krik cez hudbu, smiech, dobrá nálada, toto všetko chýba žiakom, a mne osobne ešte oveľa viac," priznáva učiteľka tanca. Zároveň dodáva, že všetkým chýba malý „stres" pred vystúpením, zhon, keď niekto nevie, kde má kostým alebo či sa stihne učesať. Mladým tanečníkom chýbajú aj cesty autobusom na súťaže.

„Niektorí dokážu na sedačke spať a sedadlá za nimi si vyspevujú s mini reproduktormi na celý autobus. Tešíme sa na súťaže, tam nie je dôležité vyhrať, ale dať do tancovania srdce a užiť si spoločný deň. Chýbajú nám aj pódiá, kamenné námestia so snehom, diváci, rodičia a všetci tí, ktorí chodia s láskou podporiť deti a povzbudiť ich potleskom," vymenúva to, čo pandémia vzala tanečníkom a hovorí, že to všetci chcú vrátiť naspäť, pretože už nechcú tancovať len doma v izbách a natáčať videá.

Mladej učiteľke cez sálu pretancuje každý rok 80 tanečníkov.
Foto: archív P. Medek

Do základnej umeleckej školy sa na tanečný „krúžok" prihlási množstvo žiakov. Tohtoroční noví žiaci však ešte nemali možnosť zúčastniť sa ani jedného vystúpenia. Patrícia však verí, že sa to čoskoro zmení a aj oni pocítia ten pocit šťastia za dobre odvedenú prácu.

„Na sále som strávila každý týždeň množstvo hodín, či už vymýšľaním choreografií, alebo samotnými tréningami. Teraz popri tom všetkom ešte musíme riešiť, prečo sa niekto nedokáže pripojiť, či vypadol z hodiny," hovorí o novej skúsenosti učiteľka tanca. Verí, že aj v tomto náročnom období nám všetkým dokáže umenie spríjemniť chvíle doma pomedzi všetky povinnosti. A aspoň na malú chvíľu dokážeme zabudnúť na svet vonku. Na rúška či respirátory a že až táto pandémia skončí, všetci sa vrátime do školských lavíc, tried, telocvični či tanečných sál, a opäť budú ľudia po ulici hľadať očami, odkiaľ ide taký hluk. „Vždy ma pobavila kolegyňa, ktorá mala vyučovanie podo mnou, so slovami : „zase sa nám triasli okná". Chceme mať opäť otvorené okná na sále, aby sme mohli voľne dýchať, spoločne sa smiať a tancovať s láskou. S láskou a rešpektom k umeniu, a hlavne zdraví," uzatvára mladá učiteľka tanca Patrícia Medek.

MAD RK. Mestská absencia dobre riadenej komunikácie

Na začiatku to bola radosť. Zo zmeny, modernizácie, hustejších spojov. Keď mi pri „starom“ dopravcovi ušla MHD spred nosa, počas čakania na ďalší spoj by človek stihol prečítať knižnú tetralógiu, naučiť sa esperanto a možnože by dovtedy aj začali stavať novú plaváreň. Teraz stačí v špičke počkať pár minút. Samotný nápad reorganizácie mestskej dopravy je chvályhodný. Realizácia už pomenej.

Legálne „čierne pasažierstvo“, ktoré trvalo vyše tri mesiace, bolo celkom príjemné, človek by si rýchlo privykol. Až kým sa nepredrie myšlienka a všeobecné poznanie, že nič nie je zadarmo. A tieto straty bude musieť dopravcovi zrejme niekto doplatiť. Úsmev vädne. Postávajúc blízko hlúčiku cestujúcich zachytím otázku, ako sa dá z Klačna dostať do Kauflandu. Pani ešte evidentne nevie, ako fungujú prestupy. Vitajte v klube! Spýtajte sa mňa a zareagujem pripečeným úsmevom a zdvihnutím pliec. Zatiaľ sa dokážem úspešne prepraviť po vlakovú stanicu. Intenzívnejšia informačná kampaň či inštruktáže by veruže bodli, statusy na mestskom fejsbuku nestačia. Viacero ľudí zavádzanie novôt s nedostatočným informovaním od MAD odradilo a autobuy využijú iba ak sporadicky. Aspoň že ide leto, môžu nasadnúť na bicykle a previezť sa po imaginárnych cyklotrasách.

K výpočtu pozitív treba prihodiť, že premáva viac nízkopodlažných busov než predtým. Mamičky s kočíkom nemusia tak často zdesene obzerať po okolí, či sa nájde duša ochotná pomôcť. I keď, najmä na Klačne človeka čaká menšia športová disciplína, keď musí aj z bezbariérového vozidla doslova zoskočiť. Stále je to však bezpečnejšie, ako nastupovať na už presunutej zastávke nad kruhovým objazdom a riskovať, že z miestnej komunikácie budú pri nehode zoškrabávať naše pozostatky, však že.

Toto je kratší prehľad problémov s novou MAD, no visí nad nimi ďalší. Podstatnejší. Táto dramédia v ružombersko-rakúskej koprodukcii takto vôbec nemusela prebiehať. Pochopiteľne môžu nastať objektívne príčiny a celý proces natiahnuť. A ja dokonca aj uverím, že sa na odstránení problému pracuje. No čo keby radnica o tom riadne informovala? A ustavične sa každé dva týždne nepredlžovala agónia a prechodné obdobie? V každej poradni by povedali, že základom vzťahu je komunikácia. Aj vo vzťahu mesto-občan. No zdá sa, že mesto má patologický problém odkomunikovať (nepríjemné) veci. A to zďaleka nielen v tomto prípade.

Autorka: Nikola Marhefková

Inzerujte v RK Magazíne

píšte na: inzercia@rkmagazin.sk

Vízia ako základ dobrého rozvoja

Byť vizionárom nie je jednoduché, a predsa v dnešnej dobe možno jednoduchšie ako predtým. Chce to dávku odvahy, presvedčenia a taktiež rozhľadu.

Ak sa bavíme o vizionárstve v urbanizácii prostredia a komunálnej politike, ktorá je s ňou tak spätá, človek by mal mať trochu pokory a spoločenské cítenie. Bez týchto atribútov si len ťažko viem predstaviť, že by dotyčný mohol čo i len uvažovať v širšom kontexte tak zložitého organizmu, akým je mesto.

Samostatný element v tomto snažení zohráva odbornosť. Tá sa však, na rozdiel od vyššie spomenutých atribútov, dá získať zapojením externých odborníkov na dané oblasti. Môžu sa líšiť podľa celkovej vízie, ale väčšinou sú to kľúčové oblasti ako doprava, zdravie, bývanie, životné prostredie, turizmus či podnikateľské prostredie. Takýto človek tak môže za pomoci odborných pohľadov a čiastkových vízií, a na základe svojho vlastného pohľadu, zostaviť kvalitnú celkovú víziu rozvoja. To však nie je možné ani bez ochoty komunikovať i diskutovať.

Širšia vízia o tom, kam by sa malo mesto v najbližších rokoch uberať, má zväčša na úrovni samosprávy podobu Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja (PHSR). Tento strednodobý dokument (zväčša s platnosťou na 5 rokov) musí samospráva vypracovať na základe zákona o podpore regionálneho rozvoja. Vypracovanie tohto dokumentu nariaďuje obciam uvedený zákon, pričom obce ho musia mať spracovaný obzvlášť v prípade, ak sa uchádzajú o akékoľvek financie z eurofondov alebo o štátne dotácie.

PHSR v Ružomberku končí platnosť v roku 2022. Naskytá sa teda jedinečná príležitosť na diskusiu o budúcej vízii a smerovaní mesta. Širšia spoločenská a odborná diskusia je podstatnou súčasťou vypracovania tak dôležitého dokumentu, na ktorý sa viaže možnosť čerpať rozličné dotácie a fondy. Mesto by sa malo vyhnúť zadávaniu rýchlokvasných a podpultových zákaziek za účelom jeho vypracovania. Okrem tohto formálneho dokumentu môže mesto pristúpiť k vypracovaniu neformálneho dokumentu definujúceho dlhodobú víziu rozvoja mesta (napr. po vzore Plánu Bratislava).

Územný plán ako rámec Vízia je však iba prvým krokom k dosiahnutiu vytúženého cieľa. Ďalším podstatným krokom je naplánovanie toho, ako ju dosiahnuť. Zásadným nástrojom je územné plánovanie. Práve ním sa sústavne a komplexne rieši priestorové usporiadanie a funkčné využívanie územia, určujú sa jeho zásady, navrhuje sa vecná a časová koordinácia činností ovplyvňujúcich životné prostredie, ekologickú stabilitu, kultúrno-historické hodnoty územia, územný rozvoj a tvorbu krajiny v súlade s princípmi trvalo udržateľného rozvoja.

V rámci územného a mestského plánovania poznáme niekoľko dokumentov, ktoré rámcujú víziu do funkčného plánu. Kľúčovým dokumentom pre plánovanie a rozvoj mesta je územný plán mesta (ÚPN-M). Definuje možnosti rozvoja v jednotlivých lokalitách ako po funkčnej, tak často i architektonickej stránke, aj keď jeho detail záberu je obmedzený. Územný plán obsahuje a poskytuje dôležité informácie pre všetkých aktérov investične vstupujúcich do územia. Týmito aktérmi sú prevažne individuálni stavebníci a súkromný sektor, avšak napríklad v oblasti dopravnej infraštruktúry je najvýznamnejším investorom regionálna samospráva a štát. Tento dokument má svoju textovú (záväznú) časť a doplnkovú grafickú výkresovú časť. Územný plán mesta Ružomberok bol vypracovaný v roku 2012 a odvtedy sa pravidelne aktualizuje, avšak po aférach s výstavbou na Kalvárii, neúmernou výstavbou v Hrabovskej doline, či avizovanými stavebnými zámermi súkromných investorov na voľných plochách (prevažne poliach) v okolí mesta, sa naskytá otázka, či je územný plán vo svojej dnešnej podobne dostatočný pre zaručenie kvalitného rozvoja mesta.

Plánovaním zóny ku kvalitnejšiemu priestoru

Územný plán zóny (ÚPN-Z) je spodrobnením územného plánu. Ako jeho názov napovedá, ÚPN-Z

rieši menšie územie, zónu, ktorej veľkosť sa môže líšiť. Zväčša však ide o typologicky (druhovo) podobnú zástavbu (napr. centrum mesta, obytná zóna, výstavba v prírodnom kontexte, a pod.). ÚPN-Z tak môže regulovať napríklad uličnú čiaru, maximálnu výšku objektov, tvar striech, materiál či farbu omietok, usporiadanie okien a iné architektonické súčasti budovy.

V Ružomberku existuje iba 5 územných plánov zóny: Centrálnej mestskej zóny, PRĽA Vlkolínec, Černová – Hríby, Biely Potok – Luhy a IBV Nad Dielcom. Je otázne, či takýto počet je dostačujúci i vzhľadom na dopyt po rozvoji bývania, ako i po rozvoji turistického ruchu a s tým spojených objektov, ktorých architektonická hodnota často neprevyšuje úroveň malého provinčného mesta. Ideálny stav (napr. po vzore Nemecka či Británie) by bolo mať spracované celé mesto ako UPZ. Avšak minimálnym štandardom by malo byť spracovanie rozvojových a potenciálne rozvojových území v intraviláne mesta (Sólo, IBV) či území v dotyku s prírodou (Kalvária, Hrabovská dolina, Čutkovská dolina, Podsuchá a pod.). Tieto UPZ by nemali byť samoúčelným dokumentom vypracovaným pre potreby legitimizácie určitých záujmov, často podmienených ziskom. Tieto dokumenty by mali vychádzať z celkovej vízie, transformovanej do ÚP a následne spodrobnenej na mierku zóny, vychádzajúc pritom zo širšieho odborného i spoločenského konsenzu.

Generelom k lepšej doprave či zeleni

Generel je komplexný dokument, ktorý podrobne rieši jednotlivé zložky územného rozvoja mesta (napr. zeleň, rekreáciu, dopravu, služby, technickú infraštruktúru a pod.). Generely sa spracúvajú, ak je potrebné podrobnejšie riešiť určitú zložku osídlenia, ktorá nemá dostatočnú podrobnosť

Hamburg-HafenCity sa stalo symbolom prerodu mesta.
foto: Oto Nováček

v územnom pláne. Generely tvoria podklad pre územné rozhodovanie (vydávanie povolení) a pre spracovania ďalších územnoplánovacích dokumentácii, napr. územných plánov zón či manuálov verejných priestranstiev.
Mesto Ružomberok v súčasnosti nedisponuje žiadnym generelom, má však vypracovaných niekoľko koncepcií a stratégií (napr. cestovného ruchu, tepelnej energetiky či rozvoja bytovej politiky). Je teda otázne, či by mesto nepotrebovalo získať takúto dokumentáciu vzhľadom k tak pálčivým témam, ktoré znižujú kvalitu života v meste, akými sú napríklad nedostatočná a nevhodne ošetrovaná zeleň, exponovaná dopravná situácia (najmä parkovanie a cyklistická doprava) či neúmerný rozvoj priemyslu na úkor rozvoja iných odvetví a bývania.

Všeobecne záväzné nariadenie ako najsilnejší regulatív

Okrem územného plánu môže samospráva regulovať svoj rozvoj pomocou lokálnych zákonov, takzvaných všeobecne záväzných nariadení (VZN). VZN je právna norma, ktorú vydáva samospráva vo veciach územnej správy. VZN sú záväzné pre všetky osoby a subjekty, ktoré pôsobia na území samosprávy. VZN schvaľuje zastupiteľstvo súhlasom kvalifikovanej väčšiny poslancov. VZN musí rešpektovať ústavu, platné zákony Slovenskej republiky a nesmie porušovať princípy právneho štátu. V rámci formovania územného rozvoja je zväčša schválená textová časť územného plánu ako platné VZN. VZN tak môže regulovať rôzne časti územného rozvoja, od hmotových požiadaviek budov (výšky, šírky, tvaru striech a pod.), cez funkčné využitie územia, až po riešenie parkovania (napr. definovať, koľko parkovacích miest má byť pri novej výstavbe umiestnených pod zemou).

Manuálom k dobrým verejným

priestorom

Jeden z doplnkových typov dokumentov sú Manuály, ktoré sa spájajú predovšetkým so štandardizovaním častí a prvkov verejných priestorov. Tie môžu mať podobu ucelených komplexných dokumentov, alebo sa venovať samostatne jednotlivým témam (napr. lavičky, reklama, parkovanie a pod.). Samotné manuály sa môžu stať po prijatí mestským zastupiteľstvom záväzné pre samosprávu a všetky jej zložky. Manuál tak tvorí ideálny nástroj na ovplyvňovanie kvality verejného priestoru. Z tohto dôvodu je dôležitým dokumentom, nakoľko má významný vplyv priestor, ktorý je otvorený a prístupný pre všetkým obyvateľov mesta. Mesto Ružomberok v súčasnosti nedisponuje takýmto dokumentom. Avšak postupne čoraz neudržateľnejšia situácia s reklamou, parkovaním, výsadbou a údržbou zelene či kvalitou rekonštrukcií chodníkov a vozoviek – a to všetko predovšetkým v oblasti centra mesta – si vyžaduje spracovanie takéhoto dokumentu. Ideálnym prípadom zaručenia vymožiteľnosti takéhoto dokumentu po jeho prípadnom spracovaní je jeho integrácia do záväznej časti územného plánu, prípadne ako samostatného VZN. Územný plán je však iba taký silný, aké silné je mesto pri vymáhaní jeho dodržiavania.

Ružomberok – vädnúce mesto

Ružomberok, ako mesto nadregionálneho významu, bolo centrom obchodu, umenia a remeselných činností či neskôr vzdelania a priemyslu vďaka svojej polohe, ale i vďaka príležitostiam a možnostiam, ktoré ponúkalo. Toto všetko by však nebolo možné bez vizionárskeho prístupu samosprávy, správy na celonárodnej úrovni, ale i miestnych podnikateľov. Jednotlivé rozvojové etapy sa tak kryštalizovali napríklad do výstavby kompaktného meštianskeho centra mesta, ktorému dominuje mestský úrad, kaštieľ, železnica a unikátna stanica, mnohých ružomberských fabrík a ich infraštruktúry, medzi ktoré sa radia tajchy v Hrabove či Čutkove, ale i múzea alebo budovy bývalej Slovenskej banky. V Ružomberku tak pôsobili mnohí i nadnárodne uznávaní architekti, umelci, či remeselníci.
Tento prístup sa do značnej miery začal ohýbať s nástupom socializmu, kedy nebola o vízie núdza, avšak tieto sa od tých minulých v niečom líšili – mali silne manipulatívny spoločenský i ekonomický charakter. Ružomberok, ako mesto, ktoré malo silné spojenie s menom Andreja Hlinku, bolo počas tohto režimu systematicky utlmované, čo do rozvoja, ktorý mal vplyv na vývoj počtu obyvateľov, ako i na ružomberské elity (inteligenciu, umelcov či zručných remeselníkov, podnikateľov a obchodníkov). Len pre porovnanie, v 40.tych rokoch 20. storočia mal Ružomberok okolo 16-tisíc obyvateľov, Žilina viac ako 17-tisíc a Liptovský Mikuláš bol v tejto dobe na úrovni provinčného mestečka s pár tisíc obyvateľmi. S nástupom tejto doby však začalo mesto upadať. Jednou z príčin bolo i prehnané zameranie mesta na priemysel. Takáto prehnané zameranie na jedno odvetvie už v minulosti spôsobilo pád väčších a bohatších miest. Tento stav sa premietol neskôr do 90.tych rokov, ktorému v Ružomberku dominovalo politikárčenie, bezzubosť primátorov a poslancov a túžba po zárobku za každú cenu. Výsledkom nekompetentného riadenia mesta sa tak stalo ikonické búranie kľúčovej pamiatky mesta, storočia starého mestského hradu Kaštieľa sv. Žofie (ktorú nahradila Hypernova a z mesta po niekoľkých rokoch napokon aj odišla), vybúranie centra mesta pre potreby výstavby Auparku (ktorý sa nikdy nezrealizoval), či nevkusná a nefunkčná rekonštrukcia verejných priestorov historického meštianskeho centra mesta. Tieto všetky aspekty a rozhodnutia majú spoločný základ v nepochopení dobrého mestského prostredia ako kľúčového katalyzátora ekonomického a sociálneho rozvoja mesta.

Súčasná situácia nie je ale o nič lepšia ako pred rokmi. Aktuálny nedostatok bývania zavinený neschopnosťou mesta podporovať rozvoj bývania v rámci intravilánu mesta tak vytláča obyvateľov do susedných obcí, prípadne do iných miest. Tento fakt často tkvie v neodbornosti alebo zámernej snahe zbohatnúť na rozvoji v okolitých obciach. Zároveň prílišné zameranie mesta na priemysel je z dlhodobého hľadiska neudržateľné. Tento fakt vidno aj na kontinuálnom úbytku obyvateľov mesta, ale i na kvalite ovzdušia i zdraví obyvateľov. Stačí sa pozrieť do Mikuláša, mesta, ktoré prešlo ekonomickou a sociálnou premenou a dnes naň pozeráme ako na vzor. Je nevyhnutné začať diskusiu o diverzifikácii sociálneho a ekonomického prostredia mesta, ak sa nechceme o pár dekád premeniť na bezvýznamné provinčné mesto, ktoré opustia i posledné elity (umelci, remeselníci, obchodníci a podnikatelia). Nie je to totiž veľká fabrika, ktorej patrí budúcnosť, ale sú to myšlienky a malé a stredné podniky, ktoré zaručia prežitie a eventuálne i rozkvet ruže. Mesto tak, ako lúka, potrebuje diverzitu pre svoj plnohodnotný a bujný život. Bez diverzity každá lúka časom stratí svoj pôvab a eventuálne zanikne.

Autor: Bloger architekt a urbanista Oto Nováček

Bronzové meče z Martinčeka

Za ich záchranou stojí človek, ktorého naplnenie snov sa vyplnilo založením a vznikom Liptovského múzea v Ružomberku, Július Kürti.

Simona Sliacka, Jaroslav Moravčík

Tento nález bol taký významný, že hoci Kürti o aktivitách a úspechoch mladučkého múzea pravidelne informoval v tlači, teraz nielenže informáciu o získaní bronzových mečov neuverejnil, ale ju úmyselne zamlčal v obave, aby tento výnimočný nález nemuselo Liptovské múzeum odovzdať do zbierok Národného múzea v Budapešti. Kolekcia bronzových mečov z Martinčeka patrí aj dnes medzi najhodnotnejšie zbierky Liptovského múzea v Ružomberku.

Doba bronzová, 1900 – 700 pred n. l., bola nazvaná podľa nového kovu, bronzu. Počas tohto obdobia masovo produkovaného. Poklady alebo depoty, čiže hromadné nálezy bronzových predmetov, sú výrazným fenoménom tejto doby. Čo viedlo k ich ukladaniu do zeme, dnes už nedokážeme presne určiť. Mohli to byť obchodné sklady finálnych výrobkov, polotovarov, alebo aj poškodených predmetov určených na pretavenie a znovu spracovanie. Tiež to mohla byť korisť, majetok ukrytý pred nebezpečenstvom krádeže a v neposlednom rade aj obety neznámym božstvám. Tieto predmety boli zároveň významnou obchodnou komoditou v domácom, ale i diaľkovom obchode.

Portrét Ružomberčana, zakladateľa Liptovského múzea Júliusa Kürtiho.
Foto: Liptovské múzeum v Ružomberku

Meče liptovského typu

Meče tzv. liptovského typu sú meče s plnou, liatou rukoväťou. Na rukoväti sa nachádzajú tri horizontálne, reliéfne rebrá. Hlavica rukoväte je tvorená kotúčom s gombíkom. Kotúč býva často prevŕtaný a takýto otvor slúžil pravdepodobne na uviazanie koženého remienku a zabezpečenie meča proti strate či vyrazeniu z ruky. Hlavica i rebrá rukoväte bývajú bohato zdobené rytou výzdobou. Tieto meče sa v mladšej a neskorej dobe bronzovej objavujú v takmer celej Európe. Masívny výskyt mečov v oblasti rozšírenia lužickej kultúry na Slovensku vedie mnohých bádateľov k úvahám o tomto území, ako o centre „zbrojárskej výroby" vtedajšej Európy. Lužická kultúra je významným fenoménom mladšieho praveku. Svoje meno dostala podľa náleziska v Lužici (Nemecko) a dnes je jej rozšírenie vrátane miestnych variácií známe z rozsiahleho priestoru Európy.

Cesta mečov do múzea

Prvé dva meče objavil Michal Mračko počas orby svojho poľa v polohe Na Hliniskách už v roku 1890 a odovzdal ich Hugovi Kubínyi, vtedajšiemu sudcovi Ružomberka. Väčšina mečov však bola nájdená a získaná v roku 1914, avšak medzi celkovo štrnástimi mečmi bol aj jeden, ktorý nálezca našiel v roku 1912 a mal ho uložený doma. Tieto meče rovnaký nálezca vyoral tiež na svojom poli na tom istom mieste. Posledný, pätnásty z mečov bol zrejme opäť Michalom Mračkom objavený v roku 1919 na jeho poli Na Hriadkach a bol do zbierok múzea nadobudnutý v roku 1925.

Už v rokoch 1912 - 1913 podnikali bratia Kurtiovci s podporovateľmi múzea a spolupracovníkmi tzv. zbieracie vychádzky po celom Liptove. S podporou miestnych autorít chodili po dedinách, často z domu do domu, z pôjdu na pôjd a hľadali staré zaujímavé predmety. Niektoré dostali do daru, no mnohé museli zakúpiť, čo pre vznikajúce múzeum určite nebolo jednoduché. V niektorých dedinách nemohli konkurovať veľkým múzeám z Budapešti či Čiech so silným finančným zázemím. Časť obyvateľstva Liptova sa so zbieraním zaujímavých predmetov a výrobkov stretla už v roku 1896 pri získavaní materiálu na mileniálnu výstavu. V Martinčeku bola zbieracia komisia na prvom oficiálnom zbere už v roku 1912.

Arthur Kürti, brat Júliusa a spoluzakladateľ Liptovského múzea, pôsobil v Ružomberku a jeho širšom okolí ako lekár. Pri ošetrovaní pacienta sa 22. 4. 1914 dozvedel správu o objavení mečov v Martinčeku. Napriek laickému podaniu sa rozhodol konať a považoval tento nález za mimoriadne dôležitý. Podľa záznamov Júliusa Kürtiho požiadal o podporu mestského sudcu, ktorý ochotne vydal písomné nariadenie likavskému notárovi, do kompetencie ktorého Martinček spadal. Jeho úlohou bolo po príchode k nálezcovi nález oficiálne prevziať a dohliadnuť na to, aby sa z neho nič nestratilo. Michal Mračko informoval zbieraciu komisiu, v ktorej sa okrem iných nachádzal aj Vavro Šrobár, o náleze mečov. Podľa zápisu: „*meče objavil na svojom poli, ktoré leží na vrchole kopca zvanom „Hlinisko" počas orania 21. apríla. Boli v jednej kope, s rukoväťami smerom k okraju a ostrým k stredu oráčiny.*"

Július Kürti na základe predchádzajúceho štúdia odbornej literatúry spoznal kvalitu, hodnotu a vek nálezu a správne ich zaradil do doby bronzovej. Komisia sa na mieste rozhodla nález prevziať a tak boli predmety oficiálne prerátané a donesené do vtedajšej budovy Liptovského múzea, išlo o budovu Starej fary nachádzajúca sa vedľa kostola Sv. Ondreja. Podľa zápisu išlo o 20 kusov mečov, presnejšie 6 úplne celých mečov, 4 rukoväte s úlomkami čepele, 5 ks čepelí bez rukoväte, 4 ks úlomkov čepelí, 1 úlomok rukoväte aj s kúskom čepele. Nálezy boli zapísané do prírastkovej knihy a čakali na ďalšie spracovanie až do roku 1927, kedy ich nález i opis uverejnil Vojtech Budinský-Krička. Ich rekonštrukcia a scelenie jednotlivých kusov prebehlo neskôr v reštaurátorských dielňach Archeologického ústavu v Nitre. V archíve Liptovského múzea v Ružomberku sa však nachádza podrobný opis mečov datovaný do roku 1928. Každý z pätnástich mečov je podrobne opísaný, dokonca Kürti zostavil tabuľku rozmerov jednotlivých mečov. Uvádza ich celkovú dĺžku, šírku čepele pri rukoväti, priemer rukoväte v rôznych miestach. Je preto možné, že sa plánoval k téme mečov vrátiť a publikovať formou článku.

Rukoväte bronzových mečov z Martinčeka.
Foto: Simona Sliacka

Viacerí bádatelia sa pokúšali lokalizovať konkrétne miesto nálezu, či už *Hliniská*, alebo *Na Hriadkach* (miesto nálezu meča z roku 1919). Vlado Uhlár, ktorý sa zaslúžil o získanie depotu bronzových mečov z Vyšného Sliača , do zbierok múzea v päťdesiatych, rokov 20. storočia, viedol dokonca korešpondenciu so synom Michala Mračka, ktorý opatroval svoju matku (manželku nálezcu), ale popisu presného miesta sa nikdy nedočkal.

Simona Sliacka, kurátor – archeológ Liptovského múzea v Ružomberku

Celkový pohľad na bronzové meče z Martinčeka.
Foto: Simona Sliacka

Foto: Anna Zábojníková

Na mnoho hroboch sa podpísal rukopis času.
Foto: Anna Zábojníková

Na cintoríne sa nachádza viac ako 12-tisíc hrobov.
Foto: Anna Zábojníková

Na cintoríne pochovali mnoho slávnych osobností.
Foto: Anna Zábojníková

Súčasťou cintorína je aj židovská časť s pamätníkom pre obete holokaustu.
Foto: Anna Zábojníková

Trénerskému remeslu sa učí vo Fínsku

V srdci nosí hokej a chce sa v ňom neustále zlepšovať. Poloprofesionálnu kariéru hráča vymenil za trénerstvo. Ružomberčan Marek Kohút sa ľadovému hokeju venuje vo Fínskom inštitúte športu vo Vierumäki.

Juraj Brezáni, archív Mareka Kohúta

Rok 2002. Slovenskí hokejisti získali zlaté medaily z Majstrovstiev sveta, čo pozitívne naladilo stovky mladých hokejových talentov. Medzi nimi si hokej obľúbil aj Ružomberčan Marek Kohút. „Vtedy bol hokej na Slovensku veľmi populárny. Začalo to už na základnej škole, keď moji dvaja spolužiaci išli na štadión a ja som si hokej obľúbil s nimi," hovorí Marek.

Podľa jeho slov však hokej nešiel nikdy na úkor školy. Po absolvovaní gymnázia v Ružomberku začal Marek študovať trénerstvo v Bratislave na Fakulte telesnej výchovy a športu. Samozrejme, zameral sa na trénerstvo ľadového hokeja. Dovtedy hokej hrával na poloprofesionálnej úrovni. „V Bratislave som ešte hral aj druhú ligu mužov a potom som plynule prešiel do trénerstva," pripomína Marek Kohút.

„Keď som končil školu, povedal som si, že budem mať najvyššiu trénerskú licenciu a vtedy som sa rozhodol, že je pre mňa zaujímavé ísť trénerskou cestou," spomína si Marek, ktorý počas vysokej školy začal trénovať prípravku v klube HC Petržalka a neskôr v tíme HC Slovan Bratislava. „Vtedy ma to nakoplo a začal som sa trénerstvu naplno venovať. Mal som aj nejaké svoje skúsenosti z hráčskej kariéry, čo som vedel v trénovaní aplikovať."

Neskôr všetci tí, ktorí sa pohybujú okolo hokeja v Ružomberku, chceli, aby sa Marek vrátil domov a pomohol s trénovaním mladých na Liptove. V Ružomberku naberal skúsenosti s trénovaním rôznych kategóriách.

Hokej krajiny tisícich jazier

Dvadsaťosem-ročný Marek sa neskôr dozvedel o možnosti vycestovať na stáž do Fínska. „Ja som to bral ako stáž, ale je to normálne bakalárske trojročné štúdium vo Fínsku," približuje program vo Fínskom inštitúte športu. Nakoniec mal to šťastie, že ho prijali. Dokonca sa mu podarilo získať grant na štúdium od slovenského hokejového zväzu.

Škola sídli vo fínskom mestečku Vierumäki v kampuse olympijského národného centra. „Je to veľký športový rezort a chodia sem na sústredenia reprezentácie či rôzne ďalšie tímy," opisuje miesto výučby 28-ročný Ružomberčan.

Štúdium je podľa Mareka neštandardné. „Všetko je interaktívne. Veľa sa diskutuje. Robia sa praktické veci. Napríklad po tréningu je o ňom v šatni veľká diskusia študentov a trénerov. Zapájajú nás tiež do rôznych projektov. Manažérskych aj trénerských. Posielajú nás odučiť fínske deti hodiny telesnej výchovy a podobne," približuje tréner s najvyššou trénerskou licenciou. Pripomína, že na Slovensku sa skôr sedáva v laviciach. „Tu sa nesedí v laviciach, výučbu tvoria študenti mentorovaní staršími študentmi alebo učiteľmi."

Štúdium vo Vierumäki priťahuje nielen športovcov a trénerov z európskych krajín. Učia sa tu a študujú aj ďalší, z celého sveta. „Sú tu ľudia, ktorí majú 20 rokov, ale aj takí, ktorí majú oveľa viac, a dokonca sú tu aj rôzne športy, nielen hokej. My sme v ročníku skupina 22 ľudí a máme tu nielen hokejistov, ale aj krasokorčuliarky, futbalistov, orientačného bežca či športovú strelkyňu," vymenúva Marek Kohút, ktorý pre RK Magazín zároveň prezrádza, že veľa v tomto programe závisí od komunikácie. „Nemáme len počúvať, ale skôr vymieňať si skúsenosti," hovorí s tým, že od každého má na vec pohľad z iného uhla, keďže nie všetci sa zameriavajú len na trénerstvo. Niektorí riešia manažment či majú bohaté hráčske alebo trénerské skúsenosti, dokonca aj z medzinárodnej úrovne.

Korone dlho odolávali

Ružomberského hokejového trénera tešilo, že do marca boli jedna z mála škôl v Európe, ktorá fungovala relatívne normálne aj napriek pandémii. Mali len masky na tvárach. „Normálne sme fungovali a až niekedy v marci sa to stoplo, keď sa situácia vo Fínsku zhoršila," opisuje s tým, že aktuálne všetko prebieha online formou.

Popri škole trénuje hráčov do 13 rokov v neďalekom meste Lahti, kde sídlia „pelikáni", ako ich prezývajú. „Lahti Pelicans je veľká organizácia, v ktorej je združených asi tisíc hráčov z celého regiónu. Ja som zodpovedný za kategóriu U13," spresňuje Marek Kohút. „Veľa sa rozprávam so šéftrénermi klubu a snažím sa naučiť sa, ako funguje druhá najlepšia organizácia vo Fínsku, aby som to neskôr aplikoval aj na Slovensku," uzatvára Kohút.

„Slováci by chceli robiť hokej podobne ako vo Fínsku. Oni sú našim vzorom. Majú päť miliónov obyvateľov, presne ako my," hovorí Marek, ktorý však dopĺňa, že Fíni majú sedemnásobne viac registrovaných hráčov ako Slováci a zároveň máme na Slovensku úplne iné športové zázemie.

Malinô Brdo

Niekoľko dní dozadu ma oslovili obyvatelia Ružomberka vlastniaci chatu na Malinnom Brde. Oslovili ma s tým, že či viem o plánovanej výstavbe v tejto lokalite. Spolu s architektmi a urbanistami už nejaký čas diskutujeme o možnostiach rozvoja tohto územia v kontexte rozvoja širšieho okolia Ružomberka so zameraním nielen na cestovný ruch. Bol som preto prekvapený, že sa o takomto zámere dozvedám takouto cestou a okamžite ma napadla paralela medzi aktuálne intenzívne komunikovaným územím ružomberskej Kalvárie. Opäť sa niečo deje, síce v rámci zákona, ale napriek tomu pod akýmsi rúškom tajomstva.

Tak ako s Kalváriou tak aj s s Malinným Brdom je život Ružomberčana úzko spätý. Lyžujeme a „turistikujeme“ tu od detstva do neskorého aktívneho veku. Malino tak ako Kalvária nevyhnutne potrebuje impulz. Tak ako Kalvária aj Malino dnes nevyhnutne potrebuje investície. Investície do rozvoja tu umiestneného lyžiarskeho strediska, investície do infraštruktúry ako investície do rozšírenia ubytovacích kapacít.

Apelujem týmto na kompetentných. Neopakujme rovnakú chybu a poučme sa z Kalvárie. Máme teraz príležitosť spojiť predstavy investora s predstavami Ružomberčanov a Ružomberka. A hlavne máme príležitosť to urobiť dobre.

Robo Kolár

vydavateľ RK Magazínu,
predseda Inštitútu RK,
organizátor Fullových dní

Inštitút

iRK

Inštitút RK je občianske združenie, ktorého cieľom je rozvoj mesta Ružomberok a liptovského regiónu. Hlavným cieľom Inštitútu RK je pomoc rozvoju mesta Ružomberok a vykonávať činnosti zamerané na vytvorenie koncepcie a vízie rozvoja mesta a regiónu, čomu sú podriadené aj ďalšie ciele združenia.

Inštitút RK s mediálnou podporou **RK Magazínu** vyhlasuje súťaž

FOTORUŽA

Hlavná cena: fotoaparát v hodnote

849€

Digitálny fotoaparát – bezzrkadlovka

Fujifilm X-T200 + objektív 15- 45 mm

Cena kola: USB 64 GB

Fotosúťaž určená pre každého nadšenca fotografie.

Téma kola: Jar v Ružomberku

Súťažné fotografie zasielajte do 6.6.2021 na mailovú adresu **institutrk@institutrk.sk**

Tri najlepšie fotografie z témy kola postupujú do finále fotosúťaže.

Podrobnejšie informácie o fotosúťaži nájdete na **www.institutrk.sk**

foto: Jaroslav Moravčík

fb.com/institutrk

Robo Kolár
predseda Inštitútu RK

www.institutrk.sk

AVESTAV

stavebná spoločnosť

www.avestav.sk

avestav@avestav.sk
+421 905 427 689
Madačova 1/A
Ružomberok